

Project

Tweede Wereldoorlog

Lesboek

Inleiding

Je gaat beginnen aan een project over de Tweede Wereldoorlog. Dit lesboek bestaat uit zes hoofdstukken en in het werkboek vind je vragen en opdrachten bij elk hoofdstuk.

De Tweede Wereldoorlog was, zoals elke oorlog, een zeer heftige periode uit onze geschiedenis. Je zult dus hele nare en soms ook enge dingen gaan lezen en zien. Als je van jezelf weet dat je daar niet zo goed tegen kan, dan raad ik je aan om dit project niet te gaan doen.

Hoofdstuk 0 gaat over de Eerste Wereldoorlog, de volgende vijf hoofdstukken gaan over 'De oorlog in Nederland', 'De Joden in Nederland', 'De Tweede Wereldoorlog – Algemeen', 'Hoe kreeg Hitler zijn volk achter zich' en tot slot een hoofdstuk over 'Het leven van Hitler'.

De informatie van hoofdstuk 1 t/m 5 in het lesboek komt letterlijk van de website van Ricardo Driedijk:

www.geschiedenisvoorkinderen.nl

Op deze site kun je ook veel informatie vinden over de Egyptenaren, de Grieken, de Romeinen en over de Middeleeuwen. Neem eens een kijkje op zijn site als die onderwerpen je interesseren!

Tijd om te beginnen!

Hoofdstuk 0- De Eerste Wereldoorlog (1914-1918).

De eerste wereldoorlog duurde 4 jaar en begon in 1914. Het was een oorlog die nog nooit zo erg was geweest als alle andere oorlogen. Vele landen raakten bij deze oorlog betrokken. Hieronder zie je een kaartje van Europa, voordat de oorlog in 1914 uitbrak. Daaronder staan alle namen van de landen. Zoals je ziet, zag de landkaart er toen heel anders uit !

Turkije bestond nog niet en was overheerst door het Osmaanse (of Ottomaanse) Rijk. Land 13 valt erg op, midden in Europa. Het was Oostenrijk-Hongarije. Het was een belangrijk land, maar de belangrijkste landen uit die tijd waren Engeland, Frankrijk, Duitsland en Rusland.

Na 1900 heerste er onrust in de Balkan. De Balkan is het gebied dat op het kaartje hierboven de landen 16 t/m 20 zijn. Dat kwam vooral doordat het Turkse Rijk (Osmaanse Rijk) steeds meer macht verloor. Oostenrijk-Hongarije en Rusland probeerden daar meer macht te krijgen. De Balkan wordt het zogenaamde 'kruitvat' van Europa genoemd, omdat er veel kans was dat het kruit (dus de onrust) daar in dat gebied zou "ontploffen". Het bleek erg moeilijk om de vrede te bewaren. In 1878 was er een grote vergadering in Wenen om de situatie te bespreken. Men was vooral bang voor het Russische Rijk, dat steeds meer gebied wist te veroveren en nu gevaarlijk dichtbij de Balkan kwam. Oostenrijk-Hongarije en Duitsland besloten elkaar te gaan helpen als het gevaarlijk zou worden. Deze 2 landen werden dus elkaars vrienden (bondgenoten). Intussen veroverde Rusland gebieden van het Osmaanse Rijk.

In 1908 viel Oostenrijk-Hongarije een land binnen en bezette het. Het land was Bosnië-Hercegovina. Servië, Turkije en vooral Rusland reageerden heftig, maar Rusland durfde er niets tegen te doen, omdat zijn bondgenoten Frankrijk en Groot-Britannië er niets aan wilden doen. Vooral het land Servië was erg ongerust. Misschien zouden zij hierna ook nog worden aangevallen! De Serviërs zochten meteen steun bij het grote Rusland. Zij spraken met elkaar af dat Rusland altijd het kleine Servië zou gaan helpen als het werd aangevallen door Oostenrijk-Hongarije

De Eerste Wereldoorlog begon pas toen de Oostenrijkse troonopvolger, Franz Ferdinand en zijn vrouw werden doodgeschoten in de stad Sarajevo, de hoofdstad van Bosnië-Hercegovina. Een Bosniër had het gedaan, maar Servië kreeg de schuld, omdat er Servische plannen waren om meer gebieden in de Balkan te veroveren. Oostenrijk-Hongarije wachtte nog een maand en viel het kleine Servië aan. Maar Rusland zou Servië gaan helpen. De Eerste Wereldoorlog was nu (in 1914) begonnen!

In de jaren voordat de oorlog uitbrak, hadden veel landen zich flink bewapend. Een oorlog was eigenlijk onvermijdelijk. Oostenrijk-Hongarije werd geholpen door Duitsland en Servië kreeg eerst Rusland aan zijn kant en later ook Frankrijk. België en Nederland wilden "neutraal" blijven. Zij kozen geen partij. Maar gebieden van België werden toch door de Duitsers veroverd en nu begon ook Engeland mee te vechten tegen Duitsland.. Maar er zouden nog veel meer landen gaan vechten.

Landen die blauw gekleurd zijn, noemen we de Centralen. Daarin zaten o.a. Duitsland, Oostenrijk-Hongarije (O-H), Bulgarije, Turkije en hun kolonies (ingepikte gebieden in andere werelddelen)

Landen die roze gekleurd zijn, noemen we de Geallieerden. Deze landen vochten tegen de Centralen. Alleen Rusland vocht maar mee tot 6 april 1917.

Landen die geel gekleurd zijn, deden met de Geallieerden mee aan het eind van de Eerste Wereldoorlog, dus vanaf 1917 tot 1918.

Landen die grijs gekleurd zijn, bleven "neutraal". Zij vochten niet mee en werden ook niet aangevallen door andere landen.

Hierboven zie je reclameposters uit verschillende landen. Ieder land had veel soldaten nodig en ieder land probeerde zijn eigen volk te overtuigen dat het goed was om te vechten voor je eigen vaderland. Veel mensen waren erg "nationalistisch". Dat betekent dat je veel van je eigen land hield en dat je er alles voor over zou hebben om je land te verdedigen.

Hiernaast zie je een muziekkorps uit het leger. Ze gaan op de fiets naar het "front". Het front was de plaats waar hevig gevochten werd. Veel landen dachten dat de oorlog kort zou duren en dat ze weer snel thuis zouden zijn. Maar ze wisten niet dat het een oorlog van 4 jaar zou worden !

De soldaten aan het front maakten diepe kuilen en verstopten zich daar in. Zo waren ze veilig in de kuil en konden ze de vijand makkelijk zien aankomen. Overal waren deze gangen gegraven. Ze werden "loopgraven" genoemd. De loopgraven waren ongeveer 1,8 tot 2,5 m diep. Troepen die geen dienst hadden, leefden in schuilholten. Ook gebruikten de Duitsers gifgas. Het gas werd in de loopgraven gegooid en vele stikten van het gas of kregen andere vreselijke dingen. De loopgraven zorgden ervoor, dat de oorlog lang duurde.

Hier zie je zo'n aanval. Er werd man tegen man gevochten. Overal klonk geschreeuw. Door de rook of het gifgas zag je nauwelijks wie er vlakbij je stond. Het was een angstaanjagende oorlog. Soms vielen er honderden doden en waren de beide landen geen meter verder gekomen in het gebied van de vijand.

In 1903 was er voor het eerst een vliegtuig een paar meter de lucht in gegaan. Iets meer dan 10 jaar later werd het vliegtuig al gebruikt om er bommen mee te gooien. Alleen moest dat nog wel met de hand, zoals je ziet. Dat was niet altijd even makkelijk. Als je de bom te vroeg of te laat los liet, had je de kans je eigen soldaten te doden! Bovendien liep je het gevaar dat de vijand je uit de lucht schoot.

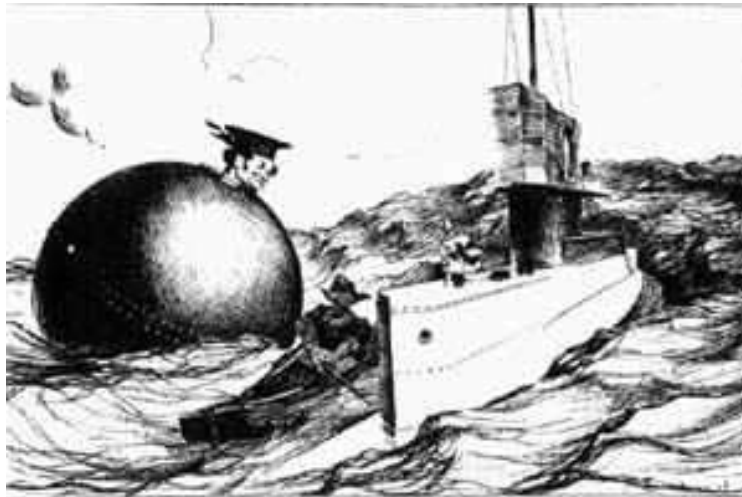
Omdat veel mannen naar "het front" moesten, hadden de vrouwen de taak om in de fabrieken te werken. Hier zie je een groep vrouwen bezig die bommen maakten. De vrouwen waren behoorlijk belangrijk in de oorlog, want zij moesten voor de wapens zorgen. Na de oorlog wilden de vrouwen dan ook meer te zeggen hebben en kregen de vrouwen in veel landen kiesrecht. Dat betekende dat vrouwen ook mochten stemmen op politieke partijen in hun land.

Hoe zat het eigenlijk met Nederland ? Waarom vocht Nederland niet mee ?

Nederland (en België) wilden eigenlijk niets te maken hebben met de oorlog. Dat kwam omdat Nederland en België er niet echt beter van zouden worden als ze WEL meededen. Bovendien verdiende Nederland veel aan de handel. Handel betekent dat je veel producten van andere landen koopt en die weer doorverkoopt aan andere landen. Daardoor maak je winst. Nu verdient ons land nog steeds heel veel aan handelen met het buitenland. Als er oorlog is, wordt er veel minder gehandeld, omdat de landen in oorlog met elkaar zijn, of omdat het veel te gevaarlijk is om je producten overzee te vervoeren. Nederland hoopte dat het gewoon kon blijven handelen met de andere landen, maar dat was natuurlijk niet zo...

Veel producten kwamen niet meer ons land binnen, omdat het op zee veel te gevaarlijk was. En Nederland verdiende altijd veel aan Duitsland en Engeland, maar deze landen waren nu met elkaar in oorlog geraakt en handelden natuurlijk niet meer met elkaar! Daardoor verdiende ons land steeds minder. Sommige spullen en

producten waren bijna niet meer te vinden. Die producten werden "schaars", zoals aardappelen, vlees, boter, brood, zeep, kolen (gebruikte men om het de kachel te laten branden) en petroleum (is ook een brandstof). Omdat die producten bijna niet meer te vinden waren, werden die spullen ook steeds duurder. De Nederlandse regering was bang dat alleen rijke mensen nog alles konden kopen en vond dit niet eerlijk. Daarom werden er "distributiebonnen" gemaakt. Een distributiebon is een soort bonnetje die je nodig had om een schaars product te kopen. Zo'n bon moest je dan inleveren en het product betalen. Zo had iedereen in Nederland eerlijk de kans om schaarse producten te kopen.

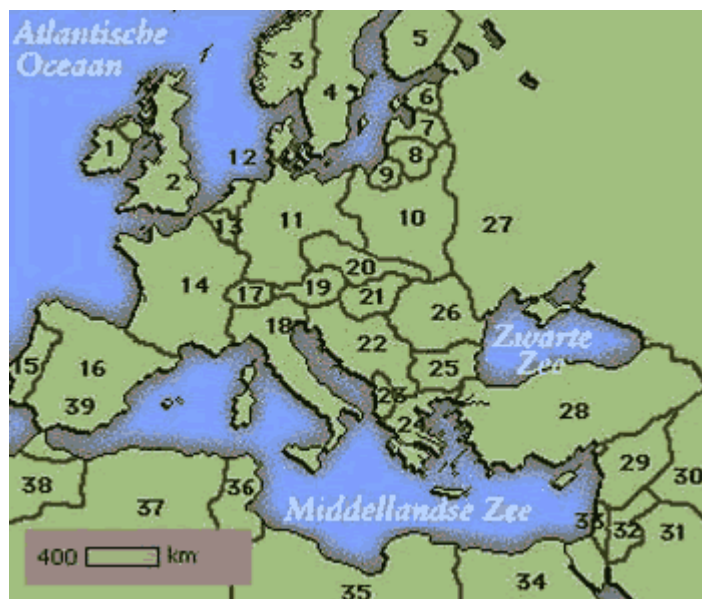
Deze spotprent laat zien in welke moeilijke positie ons land zat. In het midden zie je een Nederlands meisje roeien, maar het loopt veel gevaar. Links een enorme bom en rechts een Duitse onderzeeër. Doordat de handel stil kwam te liggen, raakten veel Nederlanders hun baan kwijt. Daardoor kon het gezin niet eten. Veel Nederlanders leden armoede tijdens de Eerste Wereldoorlog, terwijl ons land niet heeft meegevochten...

In 1917 waren er 2 belangrijke gebeurtenissen :

Amerika ging meedoen aan de oorlog en ging West-Europa helpen. Amerika besloot mee te vechten, omdat Amerikaanse schepen vanaf 1915 steeds door Duitse schepen tot zinken werden gebracht of werden aangevallen. In mei 1915 torpedeerde een Duitse onderzeeër een Brits passagierschip, de Lusitania. Het schip zonk binnen twintig minuten voor de zuidkust van Ierland, waarbij 1198 passagiers omkwamen, waaronder 128 Amerikanen. Door dit incident (voorval) raakten de Verenigde Staten bijna betrokken bij de oorlog, twee jaar voor hun daadwerkelijke deelname. Rusland stopte met de oorlog, omdat er in het eigen land een opstand (een revolutie) was uitgebroken. Niet veel later werd het land "communistisch" en werd het land de Sovjet-Unie genoemd.

DE GEVOLGEN VAN DE OORLOG

In 1918 was de oorlog voorbij. Er waren ca.(ongeveer) 10 miljoen doden en 20 miljoen gewonden, enorme verwoestingen in Vlaanderen en Noord-Frankrijk en grote gaten in de mannelijke bevolkingsopbouw. Sommige volken kregen een eigen staat, maar dat gold alleen voor de gebieden in de Balkan en niet voor de kolonies. Kleine volken kregen geen eigen staat. Oostenrijk-Hongarije verdween als één land eind sept. 1918. TsjechoSlowakije werd op 28 okt. 1918 gevormd uit Bohemen, Moravië en Slowakije. Joegoslavië werd een dag later gevormd uit de koninkrijken Servië en Montenegro, de voormalige Oostenrijkse gebieden Krain, Kroatië-Slavonië, Dalmatië, Bosnië-Herzegovina en Vojvodina. Op 1 nov. 1918 werd in Hongarije een zelfstandige regering gevormd. Op 12 nov. 1918 werd de eerste Oostenrijkse republiek uitgeroepen. (Een republiek is een land zonder koningshuis)

1. Ierland	21. Hongarije
2. Gr-Britt	22. Joegoslavië
3. Noorwegen	23. Albanië
4. Zweden	24. Griekenland
5. Finland	25. Bulgarije
6. Estland	26. Roemenië
7. Letland	27. Sovjet-Unie
8. Litouwen	28. Turkije
9. O-Pruisen	29. Syrië
10. Polen	30. Irak
11. Duitsland	31. Arabië
12. Nederland	32. Transjordië
13. België	33. Palestina
14. Frankrijk	34. Egypte
15. Portugal	35. Libië
16. Spanje	36. Tunesië
17. Zwitserland	37. Algerije
18. Italië	38. Marokko
19. Oostenrijk	39. Fr-Marokko
20. TsjechoSlowakije	

Hieronder staan de belangrijkste gevolgen van de oorlog nog eens op een rijtje :

1. De kaart van Europa was definitief veranderd. Landen waren kleiner geworden of nieuwe landen waren ontstaan.
2. Engeland en vooral Frankrijk hadden vele verliezen geleden. Hun rol als supermacht was aan het verdwijnen. Amerika werd een belangrijker land, met veel geld en macht.
3. In 1919 kwamen de belangrijkste landen bij elkaar in Parijs en maakten een plan. Dit plan werd "De vrede van Versailles" (spreek uit: verzaije) genoemd. Het betekende dat Duitsland miljarden moest terugbetalen aan Frankrijk, om de schade terug te betalen die Duitsland had aangericht.
4. In datzelfde jaar, in 1919 werd ook de Volkenbond opgericht door de Amerikaanse president Wilson. De Volkenbond was een grote samenwerking tussen heel veel landen. Deze landen hadden afgesproken dat er nooit meer zo'n enorme oorlog mocht komen.

Hoofdstuk 1- Oorlog in Nederland.

Begin van de Tweede wereldoorlog:

Op 1 september 1939 viel Duitsland Polen binnen. Frankrijk en Engeland verklaarden nu de oorlog aan Duitsland. Nederland wilde zich niet bemoeien met de oorlog, net zoals dat gelukt was in de Eerste Wereldoorlog. Het bleef dus "*neutraal*". Het Nederlandse leger werd wel *gemobiliseerd*. Dat betekent dat het Nederlandse leger alles in orde maakte voor het geval dat ons land toch werd aangevallen. Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers ons land binnen. Hoewel we al eens gewaarschuwd waren voor een inval van de Duitsers, was ons land toch verrast. De Duitsers hadden veel modernere en nieuwere wapens dan de Nederlanders. Die hadden al een hele tijd geen oorlog meer gehad en hadden weinig geld betaald voor nieuwe wapens. Hitler had een slim aanvalsplan: De vliegtuigen vlogen gewoon over de Nederlandse soldaten heen. Uit de vliegtuigen sprongen dan parachutisten, Duitse soldaten. Deze soldaten moesten bruggen of vliegvelden veroveren, of moesten proberen om de Nederlanders van achteren aan te vallen. Ook hadden tientallen Duitse soldaten de opdracht om de Nederlandse regering gevangen te nemen. Hitler had zijn aanval goed voorbereid en dacht dat Nederland in 1 dag veroverd zou worden.

Koningin Wilhelmina en de regering vonden dat ze geen andere keuze hadden dan te vluchten naar Engeland. Daar zaten ze voorlopig veilig en vanuit Engeland konden ze dan toch nog ons land besturen en zich verzetten tegen de Duitsers. Toen het Nederlandse volk hoorde, dat de koningin gevlucht was, waren velen boos. Ze vonden dat de koningin ze in de steek had gelaten. Het Nederlandse leger probeerde zich te verzetten tegen de opkomende Duitse tanks. Veel land werd onder water gezet, zodat de tanks er niet meer door konden. Dijken werden doorgestoken, zodat het land volstroomde met water.

Hier spreekt Koningin Wilhelmina voor Radio Oranje vanuit Engeland.

Hitler had Nederland onderschat. Hij had gedacht Nederland te veroveren binnen 1 dag, maar het duurde nu al een paar dagen! Op sommige plekken, zoals op de afsluitdijk, bleven de Nederlanders doorvechten en gaven niet op. Hitler stelde op 14 mei een *ultimatum*. Een ultimatum is een soort belofte : Als Nederland zich niet binnen 2 uur zou overgeven, dan zou Hitler de stad Rotterdam met bommenwerpers (vliegtuigen) bombarderen (kapot maken). Dan zouden er duizenden burgers sterven. Koningin Wilhelmina had geen keuze, na lang aarzelen ondertekende ze een brief waarin stond dat Nederland zich over gaf. (= *capitulatie* van Nederland) Maar ondanks deze verklaring werd de stad *Rotterdam* toch nog gebombardeerd! Waarom weten we niet precies. Misschien was het een experiment, omdat er nog nooit een stad zo erg gebombardeerd was. Niet heel Nederland had zich overgegeven op die 14^e mei. De provincie Zeeland vocht nog even door. In die provincie zaten nog veel Engelsen en Fransen en die konden zo nog vluchten. Maar op 17 mei had Hitler geen geduld meer. Op die vrijdag liet hij de stad *Middelburg* bombarderen. Die dag staat bekend als de "*Vreselijke Vrijdag*". Na dit bombardement gaf ook Zeeland zich over. De oorlog had precies 1 week geduurd.

Op 17 mei 1940 werd de stad Middelburg gebombardeerd. Vrijwel het gehele centrum van Middelburg lag in puin. Na deze Duitse actie gaf ook Zeeland zich over.

Er vielen tijdens de aanval op Nederland 5.000 Nederlandse doden. Ongeveer de helft daarvan waren burgers. Tijdens het bombardement van Rotterdam vielen ongeveer 1.000 doden. Utrecht zou de volgende stad zijn geweest die gebombardeerd werd, maar Generaal Winkelman gaf zich over

Nu Nederland bezet was door de Duitsers, kreeg ons land ook een Duits bestuur. Hitler stelde een Rijkscommissaris aan. Hij moest voor Hitler ons land besturen. Het werd de Oostenrijker *Seyss - Inquart* (spreek uit : Sijs Inkwart) Hij was een soort premier. (eerste en belangrijkste minister) Verder werden er nog 4 ministers aangesteld, die allen hun eigen taken hadden. Er was 1 groep die teleurgesteld was. Dat was de *N.S.B.* De *N.S.B.* betekent : Nationaal - Socialistische Beweging. Het was een soort politieke partij die dezelfde ideeën had als Hitler. De leider van die partij was *Anton Mussert*. Hij had natuurlijk gehoopt dat hij in het bestuur zou komen van ons land, maar dat gebeurde niet.

Seyss-Inquart had bij de Nederlanders de bijnaam "Zes-en-een-kwart" Hier toont hij de "hitlergroet" Tijdens de bezetting van Nederland was hij in dienst van Hitler, de baas. Na de oorlog werd hij ter dood veroordeeld.

De NSB werd opgericht in 1931 door Anton Mussert. Deze partij had min of meer dezelfde ideeën als de partij van Hitler, de NSDAP

Anton Mussert, leider van de NSB. Op 7 mei 1945 werd Mussert in het bevrijde Den Haag gearresteerd en wegens landverraad en hulpverlening aan de vijand doodgeschoten.

In het begin had Hitler de opdracht gegeven om de Nederlanders netjes en vriendelijk te behandelen. De Nederlanders behoorden ook tot het Arische (Germaanse) ras. Hij wilde geen problemen in Nederland. In het eerste jaar was dus weinig te merken van de bezetting. Het gewone leven ging weer zijn gangetje. De Nederlandse krijgsgevangenen (soldaten) die opgepakt waren, werden zelfs weer naar huis gestuurd!

Het nieuwe bestuur voerde een paar nieuwe dingen in :

- * Iedereen was verplicht een *persoonsbewijs* bij te hebben (paspoort)
- * Alle politieke partijen (behalve de NSB) werden verboden
- * *Censuur* (= Duitsers controleren wat er op de radio en in de kranten verteld wordt)
- * Er werd een *avondklok* ingesteld. (Na een bepaalde tijd mocht je 's avonds niet meer buiten komen. Alles moest verduisterd zijn, er mocht geen licht naar buiten schijnen.)
- * *Ariërverklaring* : Alle mensen die voor de regering werkten (ambtenaren) moesten opschrijven wie hun (voor)ouders waren. Zo konden de Duitsers zien wie er een Jood was en wie niet. Uiteindelijk werden alle Joden ontslagen.
- *Uitbreiding van de *distributie*. Doordat ons land bezet was, was er minder handel met andere landen. Bepaalde producten werden schaars, zoals medicijnen en dingen van ijzer. Om te zorgen dat iedereen evenveel kon krijgen, werden er distributiebonnen uitgedeeld. Met deze bon en eigen geld kon ieder gezin aan de schaarse producten komen.
- *Veel Joden moesten verplicht verhuizen naar Amsterdam. Daar werden alle Joden in woonwijken bij elkaar gestopt. De Duitsers stelden een *Joodse Raad* in. De Joodse Raad moest lijsten maken van alle Joden die er waren. Later zouden deze lijsten gebruikt worden om de Joden af te voeren naar de *concentratiekampen*, waar ze bijna allemaal vergast werden.

Om alle schaarse producten eerlijk te verdelen onder de bevolking werden er distributiebonnen uitgedeeld. Met zo'n bon kon je een bepaald product kopen. Onderduikers (mensen die zich verstopt hadden voor de Duitsers) kregen natuurlijk geen bonnen van de Duitsers. Daarom moesten soms distributiekantoren overvallen worden. De bonnen werden dan gestolen voor de mensen die ondergedoken zaten.

Tijdens de Duitse bezetting waren alle mensen verplicht een persoonsbewijs (paspoort) bij zich te hebben. Zo konden Duitse agenten iedereen op straat controleren als ze dat wilden. Had je je persoonsbewijs niet bij je, dan werd je opgepakt en liep je het risico om naar een werkkamp gestuurd te worden. In het persoonsbewijs van Joodse mensen stond dat zij joods waren.

Sommige mensen maakten neppersoonsbewijzen om de joden te helpen. Deze mensen zaten in het verzet en deden erg gevaarlijk werk. Er stond de doodstraf op.

Hiernaast een afbeelding van de Breestraat in Amsterdam. De Duitsers wilden dat alle joden bij elkaar kwamen wonen in grote woonwijken. In die woonwijken mochten alleen maar joden komen. In zo'n wijk werd de "Joodse Raad" ingesteld. Deze mensen moesten voor de Duitsers namenlijsten maken van alle Joden. Deze lijsten werden later gebruikt om alle joden te vervoeren naar de concentratiekampen. Bijna alle joden zijn daar omgekomen.

Door de censuur werden in 1941 alle radiostations en kranten verboden, of ze werden gecontroleerd door de Duitsers. Zo werden er alleen maar goede dingen over de Duitsers verteld. Om toch goed op de hoogte van de oorlog te blijven kwamen er allerlei illegale (verboden) krantjes, zoals Het Parool, Trouw, Vrij Nederland en De Waarheid. De namen van deze kranten zeggen natuurlijk al voldoende! Bijna al deze kranten bestaan vandaag nu nog. De krantjes werden met de hand gedrukt, omdat het drukken met machines te veel lawaai maakte.

De Nederlanders kwamen in het begin niet in opstand tegen de Duitsers. Pas in februari 1941 kwam de eerste staking, die de "*februari - staking*" genoemd wordt. Er werd gestaakt in het openbaar vervoer (= bus, trein, metro e.d.) in Amsterdam, omdat veel Nederlanders het niet eerlijk vonden dat de Joden zo slecht werden behandeld.

Hiernaast zie je "*de dokwerker*", een monument ter herinnering aan de *februaristaking* van 1941. Voor het eerst was er een staking tegen de Duitsers. Op 19 febr. 1941 deed een Duitse politiepatrouille een overval op een ijssalon met een joodse eigenaar; deze verdedigde zich met ammoniakgas. Als represaille (tegenmaatregel) werden door de Ordnungspolizei (Duitse politie) op 22 en 23 febr. 425 joodse 'gijzelaars' gearresteerd. Dit was de directe aanleiding tot de Februaristaking, die door de partijleiding van de (sinds juli 1940 illegale) Communistische Partij werd uitgeroepen voor 25 en 26 febr. Deze had binnen enkele uren een bijna volledig succes. Van Amsterdam sloeg zij over naar een aantal bedrijven in Haarlem, de Zaanstreek en het Gooi. Jaarlijks wordt de februaristaking in Amsterdam herdacht.

Periode februari 1941 - april 1943

De Duitsers hadden de staking van 1941 niet verwacht. Ze besloten nu harder op te treden tegen de Nederlanders. In deze periode werd Nederland georganiseerd zoals dat in Duitsland gebeurde. Alle kranten werden verboden. Er kwam een Rijksradio - omroep, waar alleen maar goede dingen over de Duitsers te horen waren. Het was verboden om naar radioprogramma's te luisteren uit andere landen. Alle vakbonden werden opgeheven. Een vakbond is een organisatie van mensen uit 1 beroep. Nu konden werknemers (mensen die werken) niet zo snel meer in opstand komen. Er kwam voor alle beroepen samen 1 vakbond, de *Kultuurkamer*, die natuurlijk onder Duitse leiding stond. Het gemeentebestuur en het provinciale bestuur werd afgeschaft. Omdat de Duitsers te weinig mensen hadden om in de Duitse oorlogsfabrieken te werken, had Hitler extra mensen nodig om te werken in de Duitse wapenfabrieken. Daarom stelde hij een *verplichte arbeidsdienstplicht* ("arbeidseinsatz") in van 6 maanden. Iedere jongen vanaf 18 jaar was verplicht om een half jaar te werken in de Duitse fabrieken. Nu waren de Nederlanders weer ontevreden. Vele Nederlandse jongens moesten ook onderduiken (zich verstoppen voor de Duitsers), net zoals de Joden. De Joden liepen het gevaar om opgepakt te worden en naar een concentratiekamp te worden gestuurd. En de Nederlandse jongens wilden niet in de Duitse fabrieken werken. Opnieuw brak er een staking uit, vooral in het noorden en het oosten van het land. Het wordt de "*April / mei staking*" genoemd. (1943).

De Duitse bezetter liet duidelijk merken dat joodse mensen niet welkom waren. Iedere jood moest een gele jodenster zichtbaar op de kleren dragen. Zo kon iedereen op straat zien dat je joods was.

Veel Nederlanders kregen een hekel aan de NSB 'ers. De NSB 'ers kozen de kant van de Duitsers en ze waren ook tegen de Joden. Het was zeer gevaarlijk om een onderduiker in huis te hebben, want een NSB 'er hield je misschien in de gaten, en kon je dan verraden. Als je gepakt werd, werd je zelf ook doodgeschoten. De meeste mensen deden trouwens niets tegen de Duitsers. Van de 100 mensen was er ongeveer maar 1 die echt in het verzet zat. Er zijn 2 soorten verzet :

* *Passief* verzet : Je verzet je tegen de Duitsers, maar niet met het gevaar voor je eigen leven. Voorbeelden: Een Duitser die de weg vraagt de verkeerde kant opsturen of een Duitse autoband lek steken. Dit soort verzet was niet georganiseerd en het was niet echt gevaarlijk.

* *Actief* verzet : Je verzet je tegen de Duitsers met gevaar voor eigen leven. Voorbeelden : Een Duitser doodschieten, een distributiekantoor overvallen en bonnen meenemen (die dan voor de ondergedoken Joden waren) ,hulp en onderdak geven aan onderduikers of wapens smokkelen. Dit soort verzet was een beetje georganiseerd, maar zeer gevaarlijk. Als je mee wilde helpen of mee moest helpen met de Duitsers, noem je dat *collaboratie*. Collaboratie is dus gedwongen samenwerken of vrijwillig samenwerken met de Duitsers. De NSB 'ers waren mensen die vrijwillig samenwerkten met de Duitsers. Toch was er ook sprake van gedwongen samenwerken. Als je burgemeester was van een dorp of stad, moest je soms wel de dingen doen die de Duitsers vroegen. Als je dat niet deed, werd er misschien wel een NSB- 'er de nieuwe burgemeester en werd het alleen maar erger!

Periode : mei 1943 - september 1944

Na de staking in 1943 gingen de Duitsers opnieuw harder optreden. De "Arbeitseinsatz" (arbeidsinzet) in Duitse fabrieken werd strenger gecontroleerd. De Duitsers werden steeds onvriendelijker en strenger. Steeds meer producten, zoals sigaretten, werden schaars. Van 3 sigarettenpeuken maakte men weer een nieuwe sigaret. Er kwamen allerlei vervangingsmiddelen, die leken op het oude product. Inmiddels was ook Amerika bij de oorlog betrokken geraakt en er was goede hoop, dat de bevrijding snel nabij was. Op 6 juni 1944 (= D Day) kwamen de Amerikanen, Engelsen en Canadezen aan wal in Normandië (ligt in Frankrijk) De aanval op Duitsland en de bevrijding zou snel volgen. Veel NSB'ers raakten in paniek. Wat zou er met hen gebeuren als Nederland bevrijd was? In paniek vluchtten vele NSB'ers op 5 september 1944 weg. Het wordt de "Dolle dinsdag" genoemd. De Duitsers zagen hun verlies nog niet in. Ze werden alleen maar harder en strenger. Steeds meer Joden werden afgevoerd naar de concentratiekampen. Er was ook een concentratiekamp in Nederland, bij het plaatsje Westerbork. Maar daar werden geen Joden vergast, het was een soort tussenstation. Vanuit Westerbork vertrokken weer andere treinen, die de Joden naar andere concentratiekampen vervoerden. Op 17 september probeerden de Geallieerden (Dat zijn de bevrijders : Amerikanen, Canadezen, Engelsen en Fransen) Nederland te bevrijden. Alleen het zuiden van ons land werd bevrijd. Boven de grote rivieren bleven de Duitsers de baas. De Nederlanders in het noorden van ons land waren bang dat er snel meer Duitse soldaten zouden komen om de riviergrens te versterken. Daarom brak er weer een staking uit. Een spoorwegstaking. Doordat de treinen niet meer gingen, konden er niet zo snel nieuwe Duitse soldaten naar ons land toe komen.

Periode september 1944 tot mei 1945 : De hongerwinter in het noorden en in de Randstad. De Duitsers hadden een plan bedacht om de Nederlandse spoorwegstaking te straffen. Er mochten nu geen treinen meer rijden. Dat betekende dat er vooral in de steden een enorm tekort aan voedsel kwam. Alle winkels waren snel leeg en het was ook nog eens een strenge winter! Er was ook een gebrek aan brandstof. Veel mensen trokken met hun spullen naar het platteland in de hoop daar voedsel te kunnen vinden. Duizenden mensen kwamen om van de honger. Die winter staat daarom bekend als de "Hongerwinter" De razzia's (het oppakken van mensen zonder reden) gingen gewoon door. De Geallieerden probeerden iets aan het voedseltekort te doen. Op 29 april 1945 lieten vliegtuigen voedselpakketten vallen. Op 5 mei lukte de Geallieerden het om heel Nederland te bevrijden. Iedereen vierde deze "bevrijdingsdag".

Hier zie je een deportatie. Een grote groep joden wordt in het kamp Westerbork op de trein gezet naar het kamp "Auschwitz". Soms zaten er wel 100 mensen in 1 coupé. De trein was dan een paar dagen onderweg. In de coupé was het helemaal donker. Je had geen plek om te zitten en je kreeg geen eten of drinken. Je kon niet naar de wc, dus je moest het gewoon in de coupé doen. Als de treinen aangekomen waren, was er al een aantal dood. Alle mensen in deze trein zijn omgekomen in Auschwitz.

Westerbork was behalve een doorvoerskamp ook een werkkamp. Het werken was zwaar en velen stierven door vermoeidheid of uitputting. Ter nagedachtenis aan deze overleden mensen en de joden die hier op de trein werden gezet, zie je hierboven een monument uit 1970. Het staat aan het bospad bij het voormalige (vroegere) kamp Westerbork.

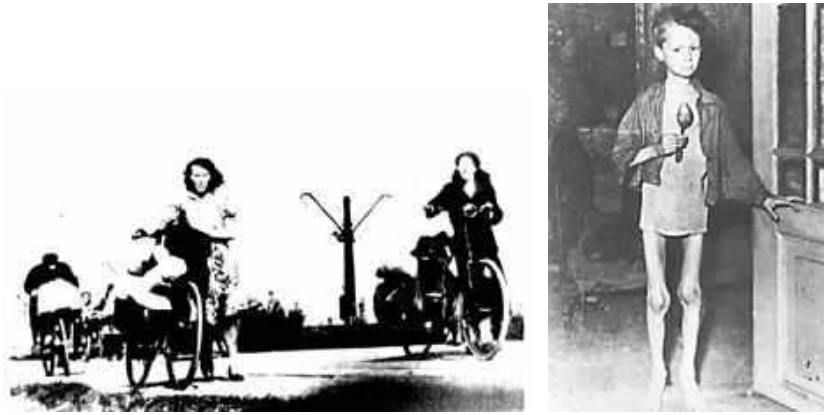
Links: het kamp Westerbork in 1944.
 Rechts: hoe het gebied er uit zag in 1983.

In september 1944 probeerden de *geallieerden* (Amerikanen, Canadezen en Engelsen) Nederland te bevrijden. In Londen, waar koningin Wilhelmina en haar regering zat, werd opgeroepen tot een *spoorwegstaking*. Als er geen treinen meer reden, konden er ook geen extra Duitse soldaten naar Nederland toe. De bevrijding van Nederland ging niet goed. Alleen het zuiden van Nederland werd bevrijd. De Duitsers hielden stand bij de rivieren. Het gestreepte gedeelte van Nederland bleef dus bezet. De Duitsers waren woedend over de spoorwegstaking. Er werd besloten dat er geen treinen meer zouden rijden. Dit betekende vooral *honger* in de grote steden.

Er kwam in de winter van 1944-1945 een "hongerwinter". Mensen dachten alleen maar aan eten. Sommige mensen trokken weg uit de stad op zoek naar het platteland. Daar was nog iets eetbaars te vinden. Gepakt met wat spullen en op een fiets met houten banden trokken ze weg. Sommige ruilden al hun bezittingen om voor een paar kilo aardappels! En wat te denken van de onderduikers ?

De hongerwinter was verschrikkelijk. Duizenden mensen stierven van de honger of van de kou. Er stierven in deze periode meer mensen dan in vorige jaren. Er werden meer joden gedeporteerd.

Op 5 mei 1945 werd ook het noorden van Nederland bevrijd. De geallieerden werden als helden ontvangen. Iedereen was op straat en vierde feest. Veel mensen van de NSB waren al eerder vertrokken, omdat ze bang waren. De Amerikanen deelden sigaretten, chocola en kauwgom uit. Ieder jaar vieren we de bevrijding nog steeds op 5 mei. De avond daarvoor herdenken we de slachtoffers van "de oorlog".

Het was tijdens de bevrijding niet voor iedereen feest. Hieronder zie je 2 jonge vrouwen die worden kaalgeschoren. Alle mensen staan lachend toe te kijken. Wat is er aan de hand? Deze jonge vrouwen hadden een relatie gehad met een Duitser of hadden een kind van een Duitser. Ze werden nu belachelijk gemaakt. Na de oorlog werden "moffenkinderen" (kinderen van een Duitse vader of moeder) veel gepest en getreiterd. De Nederlandse regering had gevraagd zelf geen wraakacties te nemen tegen mensen die "fout" waren geweest tijdens de oorlog.

Hoofdstuk 2- De joden in Nederland.

Ongeveer 6 miljoen (6.000.000) joden zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog om het leven gekomen. De meeste daarvan zijn in de gaskamers van concentratiekampen vergast. Veel mensen geloofden deze verschrikkelijke dingen gewoon niet. Het was te erg om waar te zijn. Hoe had het zo ver kunnen komen? Ik zal proberen dit in het kort uit te leggen:

1. Hitler, de Duitse leider, begon in de jaren 30 zijn mening over de joden aan de mensen op te dringen. Hij deed dat in toespraken (waar hij zeer goed in was), op de radio en later in korte televisiefilmpjes die vooral in de bioscoop te zien waren. Hij gaf de joden overal de schuld van: de joden hadden de beste baantjes, de joden waren niet te vertrouwen, enz. In het begin liet Hitler niet echt merken dat hij van plan was om alle joden te vermoorden. Toch schreef hij in een boek in de jaren 20 dat de joden moesten verdwijnen. Hij noemde dat de "entlösung"

2. Toen Hitler in Duitsland aan de macht kwam, maakte hij nieuwe wetten tegen de joden. Zo kwamen er bijvoorbeeld de "Neurenbergse wetten" Deze wetten verboden het om als jood met een niet-jood te trouwen. Deze wet is vreemd, want "joods-zijn" is alleen maar een geloof, en geen ras.

3. Toen het Duitse leger veel landen bezet had, wilde Hitler precies weten hoeveel joden er waren en waar ze woonden. Alle ambtenaren (mensen die voor de overheid werkten) moesten een Ariërverklaring ondertekenen. Je moest opschrijven wie je ouders waren. Alle mensen met een joodse achtergrond werden na een tijdje ontslagen. Iedereen werd in kaart gebracht. Iedereen moest een persoonsbewijs hebben. Nadat alle joden bekend waren, kregen zij een davidster thuisgestuurd. Deze gele ster moesten alle joden op hun kleren naaien. Dit was verplicht. Zo kon iedereen op straat zien wie er joods was en wie niet.

4. Hitler wilde nu alle joden bij elkaar hebben. Zo konden de Duitsers ze makkelijk in de gaten houden en later op de treinen zetten. Alle joden moesten verplicht verhuizen naar speciale woonwijken, waar alleen joden woonden. Wilde je niet verhuizen, dan kwamen de Duitsers je gewoon met geweld halen! Ook hier was er weinig echt verzet van de joden. Ze vonden het prima om bij elkaar te wonen. Je had steun aan elkaar en kon bij je familie wonen.

Hitler stelde een Joodse raad in. Deze groep joden moesten allemaal dingen doen voor de Duitsers, zoals namenlijsten maken van iedereen die in de getto (woonwijk) woonde. Deze lijsten werden later gebruikt om alle joden systematisch op de treinen te zetten naar de concentratiekampen (deportatie). Aan de joden werd verteld dat ze gingen werken in een concentratiekamp.

Hier zie je een groep joden in mei 1943 naar de treinen lopen. Ze weten niet welk verschrikkelijk lot hen te wachten stond. In de laatste 2 jaren van de oorlog reden er steeds meer treinen, omdat de Duitsers de oorlog langzaam aan het verliezen waren. De systematische en totale vernietiging van de joden moest dus sneller.

Er zaten wel 100 joden in een coupé. De omstandigheden waren verschrikkelijk. Geen licht, geen plek om te zitten. Geen eten en drinken. Geen plek om naar de wc te gaan. Veel ouderen en jonge kinderen stierven al tijdens het transport. Ze waren soms 3 dagen onderweg.

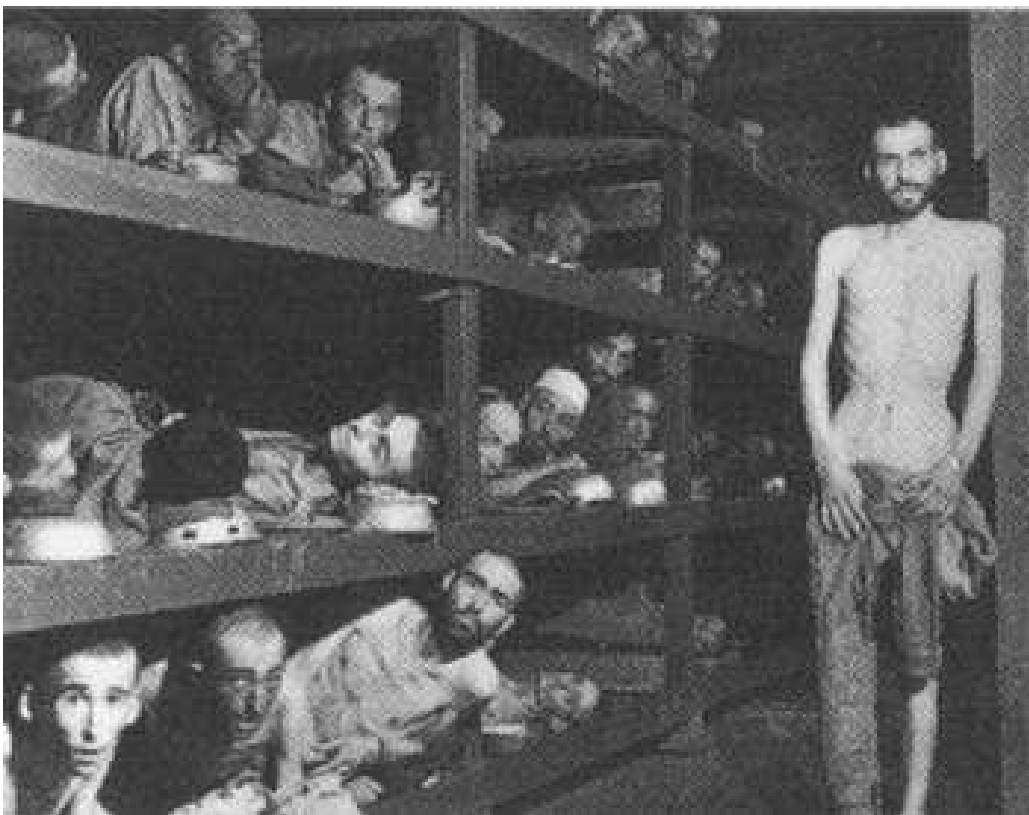

Hier komt de trein aan in het kamp "Auschwitz" Bovenaan staat "Arbeit macht frei" (werk maakt je vrij) In feite was dit ook zo. Als iedereen was uitgestapt, werden er 2 grote groepen gemaakt: een mannengroep en een vrouwengroep met kinderen en bejaarden. De vrouwengroep wist niet dat ze ten dode waren opgeschreven. Ze mochten gaan douchen, maar werden vergast.

Uit de mannenrij werden de gezondste en sterkste mannen uit de rij gehaald. Zij wisten niet dat ze "de gelukkigen" waren, want de rest van de mannen mocht daarna ook "douchen". Eerst moesten ze hun kleren en bezittingen op een stapeltje leggen en hun nummer onthouden. (Nog steeds hadden veel joden niets door.) Daarna gingen ze allemaal de douche in. In het begin kwam er ook water uit de kranen, maar na een tijdje gingen de lampen uit en werd het donker. De mensen begonnen te gillen, maar konden er niet meer uit. Nu kwam er een giftig gas uit de kranen. Soms duurde het minutenlang voordat het angstige gegil gestopt was. Een aantal andere joden, die uit de rij waren gekozen, moesten alle lijken uit de doucheruimte halen. Later werden deze lijken verbrand in een verbrandingsoven. Het was verschrikkelijk. De mensen die in het kamp van Auschwitz werkten, herinneren zich nog de vreselijk stinkende lucht van verbrand vlees.

Hiernaast een verbrandingsoven van Auschwitz. Dit is een grote zwarte badzijde in de 20 e eeuw. Honderdduizenden lichamen zijn op deze wijze verbrand alsof het voorwerpen waren. Laten we hopen dat zo iets zich nooit meer zal herhalen.

De kleine groep die niet meteen naar de gaskamers ging, moest werken. Hier zie je een barak. Kijk eens hoe verschrikkelijk mager ze eruit zagen, zonder kleren, slapend op een houten bank. De meeste mensen hielden het kampwerk niet langer dan 3 weken vol. Daarna stierven ze van uitputting of van ziekten. Iedere week was er een selectie. Een Duitse arts keek of iedere werkmans nog gezond genoeg was om te werken. Anders ging je alsnog de gaskamer in.

Hiernaast zie je een groep mensen uit het concentratiekamp "Evenssee". Deze groep heeft het concentratiekamp overleefd. In de laatste paar maanden van de oorlog hadden de Duitsers geprobeerd alle sporen van de "holocaust" uit te wissen. Deze mensen zullen met de verschrikkelijke herinneringen verder moeten leven.

De enige manier om niet door de Duitsers opgepakt te worden, was onderduiken. Het was moeilijk om een verstopplek bij iemand te krijgen. De mensen die joden hielpen, werden zelf ook gedeporteerd als de Duitsers er achter kwamen. Eén van de beroemdste onderduikers is Anne Frank geworden. Ze hield een dagboek bij terwijl ze zat ondergedoken in het achterhuis in Amsterdam.

Hoofdstuk 3- Tweede Wereldoorlog 'Algemeen'.

De Tweede Wereldoorlog begon op 1 september 1939. Toen vielen Duitsland en de Sovjet-Unie (Rusland) Polen binnen. Engeland en Frankrijk, de 2 belangrijkste landen in Europa uit die tijd, verklaarden de oorlog aan Duitsland.

Welke landen viel Duitsland aan en waarom?

Welke fout maakte Duitsland om de oorlog te verliezen?

Welke andere landen vochten tegen elkaar?

Dit hoofdstuk probeert antwoord te geven op deze 3 belangrijkste vragen.

De belangrijkste vraag is natuurlijk: Waarom ontstond de Tweede Wereldoorlog?

Er zijn meerdere oorzaken aan te wijzen:

1. De Tweede Wereldoorlog is een gevolg van de Eerste Wereldoorlog

Toen de Eerste Wereldoorlog in 1918 beëindigd was, moest Duitsland als verliezer een verdrag (afpraak) ondertekenen. Het werd "het verdrag van Versailles" (spreek uit: verzaijes) genoemd. Duitsland moest 132 miljard terugbetalen aan Frankrijk. Dit was veel te veel voor Duitsland. Er kwam al snel armoede in het land, het geld werd steeds minder waard, de prijzen schoten omhoog. Er kwamen steeds meer werkelozen in Duitsland. Veel Duitsers wilden wraak nemen op deze vernedering.

2. De economische crisis van 1929

Toen in 1929 de handel in elkaar stortte, werd Duitsland het zwaarst getroffen. Het moest immers nog steeds geld betalen aan Frankrijk. Ieder land had veel werkelozen. In Duitsland was bijna de helft van alle Duitsers werkeloos. Ieder land probeerde die werkeloosheid op hun eigen manier op te lossen. Sommige landen losten de werkeloosheid op door enorme hoeveelheden wapens te maken. (Duitsland bijvoorbeeld) Het geld dat Hitler nodig had om wapenfabrieken neer te zetten, leende hij van buitenlandse banken. Hij wist dat hij deze banken nooit terug kon betalen. De enige oplossing was door het buitenland aan te vallen. Zo viel Duitsland de andere landen aan met hun eigen geld.

3. De politieke verhoudingen in de wereld.

Veel landen vertrouwden elkaar niet. Engeland en Frankrijk (Tot dan toe de 2 belangrijkste landen in Europa) hadden nog steeds grote meningsverschillen. Zij wilden elkaar eigenlijk niet helpen. Hitler wist dit en profiteerde hiervan. De Sovjet-Unie (Rusland) was in 1917 communistisch geworden. Engeland en Frankrijk vonden deze staatsvorm maar niets. Ze besloten weinig contact meer te zoeken met het verre Rusland. Amerika hield zich al helemaal "neutraal" Pas in 1944 kwam Amerika in Frankrijk aan om Europa te helpen. Omdat de andere landen niet goed met elkaar samenwerkten, kon Duitsland langzaam landen veroveren.

4. De opkomst van het nationaal-socialisme.

In de jaren 1930 - 1940 gingen veel mensen anders denken. Steeds meer mensen gingen geloven in de leer van het nationaal-socialisme. Het nationalisme (alles over hebben voor je eigen land) was het belangrijkste kenmerk ervan. Men mocht niet "vrij denken" Alleen dingen die goed waren voor het land mochten gezegd en geschreven worden. De regering zorgde voor alle "echte" burgers, dus geen buitenlanders. Er was geen democratie. Er was maar 1 politieke partij. De nationaal-socialisten (Nazi's) geloofden dat zij het beste ras waren en dat zij uiteindelijk de andere rassen zouden overwinnen (door geweld).

Stappenplan van Hitler

1)

In 1936 probeerde Hitler al een stukje te veroveren. Hij bezette met zijn soldaten het Rijnland. Dit gebied lag tussen Duitsland en Nederland in. Na de Eerste Wereldoorlog moest Duitsland beloven, dat er geen Duitse soldaten meer mochten komen. (Verdrag van Versailles) Toch kwam Hitler deze belofte niet na. De andere landen reageerden nauwelijks. Ze vonden het niet zo erg.

2)

Hitler zocht andere landen die hetzelfde wilden als hij. We noemen dat bondgenoten. De landen die met Duitsland samenwerkten waren: Italië (leider = Mussolini) en Spanje (leider = Franco) Deze landen zijn dus bondgenoten met Duitsland. Ze helpen elkaar.

Hier zie je de Italiaanse leider, Mussolini. Hij had min of meer dezelfde ideeën als Hitler. Samen met Spanje besloot hij met Duitsland samen te werken. Deze 3 landen werden bondgenoten van elkaar.

3)

1938; In maart van dat jaar werd Oostenrijk gewoon een deel van Duitsland! Er werd dus niet gevochten. De meeste Oostenrijkers waren blij met de komst van Hitler. Hitler was zelf ook een Oostenrijker en de Oostenrijkers konden goed opschieten met het Duitse volk. (Als een land zich vrijwillig bij een ander land voegt, noemen we dat een annexatie)

4)

1938; Tsjechoslowakije. In een deel van dat land, het Sudetenland, woonden veel Duitsers. Volgens Hitler hoorde dat gedeelte dus bij Duitsland. Hitler dreigde het land te zullen aanvallen. Voor het eerst bemoeide Engeland zich nu met de problemen. Engeland wilde een oorlog in Europa voorkomen. Ze gaven Hitler zijn zin, maar hij moest wel beloven dat hij Engeland nooit zou aanvallen. Die afspraak wordt "het verdrag van München" genoemd. (29 sept.1938)

In het midden van het kaartje zie je het Sudetenland liggen. Het was Hitler natuurlijk niet alleen om dat kleine stukje te doen. Hij wilde heel Tsjechoslowakije hebben. Bovendien kon hij nu de andere landen testen. Engeland kreeg van Hitler een papieren belofte dat hij Engeland nooit zou aanvallen. Het leek wel alsof Engeland bang was... Nog geen jaar later veroverde Hitler de rest van Tsjechoslowakije met geweld.

Deze spotprent laat zien dat de Sovjet-Unie (Rusland) niet uitgenodigd was bij het verdrag van München. (Duitsland, Engeland, Frankrijk en Italië wel) Stalin, de Russische leider zegt hier: "Wat ? Geen stoel voor mij ?" Het geeft aan dat Rusland boos op Engeland en Frankrijk was.

5)

Polen: Dit land had een stad aan een haven. Die heette Danzig. Deze stad was in de Eerste Wereldoorlog ingepikt door de Duitsers. Maar na de oorlog moest Duitsland het weer teruggeven aan Polen. Hitler wilde Danzig nu weer terug hebben. Hitler dreigde weer. Dit keer moest hij oppassen, want als de andere landen nu Duitsland zouden aanvallen, dan zou Duitsland van verschillende kanten aangevallen kunnen worden. Daarom maakte Hitler stiekem een afspraak met Rusland. Ze beloofden elkaar de komende 20 jaar niet aan te zullen vallen. En Rusland en Duitsland vielen Polen aan 2 kanten aan. Ieder kreeg de helft! Op 1 september 1939 vielen Duitsland en Rusland Polen aan. Engeland en Frankrijk verklaarden de oorlog aan Duitsland. Hier begint de Tweede Wereldoorlog.

Hitler wilde zogenaamd de havenstad "Danzig" hebben. Die lag in het noordelijkste puntje van Polen. Natuurlijk wilde Hitler heel Polen hebben, maar dan liep hij wel gevaar. Engeland en Frankrijk hadden al gedreigd in te zullen grijpen als Duitsland nog meer land wilde hebben. Daarom zocht Hitler hulp bij de Sovjet-Unie. Het ging toch al niet zo goed tussen de Russen en de Engelsen en Fransen. Op 1 september 1939 begon de Tweede Wereldoorlog, nadat de Russen en de Duitsers Polen waren binnen gevallen.

Op 23 augustus 1939 hadden Duitsland en De Sovjet-Unie in het geheim afgesproken dat ze elkaar de komende 20 jaar niet zouden aanvallen. Beide landen mochten verder alles veroveren wat ze maar wilden. Ze besloten Polen te verdelen. Hoewel Hitler niets van communisten moest hebben, had hij Stalin nodig. Nu liep hij voorlopig geen gevaar dat hij aan 2 kanten moest vechten. (Het oosten van Duitsland liep nu geen gevaar)

6) Noorwegen/Zweden

De landen die boven Duitsland liggen, waren ook belangrijk voor Hitler:

- Duitsland kan van die kant worden aangevallen.
- Duitsland heeft daar havens. (Duikboten) - Duitsland haalde uit Zweden veel ijzererts. Daarvan worden wapens gemaakt. Hitler had Zweden dus nodig.

Duitsland veroverde in april 1940 Noorwegen. Rusland had inmiddels Finland al veroverd. Ook Denemarken werd in 1 dag veroverd!

Nu het oosten van Duitsland geen gevaar meer liep, probeerde Hitler ten noorden van Duitsland alles te veroveren. Dit ging zeer snel.

7) De aanval op Nederland, België en Frankrijk

Dit zijn de landen, die ten westen (links) van Duitsland liggen. Nederland wilde net zoals in de Eerste Wereldoorlog "neutraal" blijven. (geen partij kiezen) Toch werd ons land op 10 mei 1940 aangevallen door de Duitsers.

Hitler had daar zijn reden voor:

- Nederland ligt ten westen van Duitsland. Stel je voor, dat Engeland probeert Nederland te veroveren! Dan zou Engeland makkelijker Duitsland aan kunnen vallen!
- Vlakbij de Nederlandse grens ligt het "Ruhrgebied". Daar staan veel wapenfabrieken. Als een ander land dat gebied zou veroveren, dan zou Duitsland geen wapens meer hebben.
- Als je Nederland verovert, kun je makkelijker Engeland veroveren.
- Hitler dacht dat Nederland, België en Luxemburg binnen 1 dag veroverd zouden zijn.
- Vanuit Nederland en België is het gemakkelijker om het krachtige Frankrijk aan te vallen.

8. De aanval op Engeland

Engeland was het machtigste en belangrijkste land in Europa. Hitler wilde Engeland graag overwinnen, maar wist dat dit heel moeilijk zou worden. Engeland was een eiland en was sterk op zee. Het plan van Hitler was simpel. Hij hoopte het luchtgevecht te winnen en veel Britse (Engelse) steden te bombarderen. Als Duitsland in de lucht gewonnen had, kon het op zee gaan vechten tegen de Engelsen. De snelle aanval op het westen wordt nu ook wel de "Blitzkrieg" (spreek uit: blitskriek) genoemd. De luchtstrijd duurde van 8 aug. tot 31 okt. 1940 en moet als de meest beslissende fase van de Tweede Wereldoorlog worden beschouwd. Want het lukte Duitsland niet om de Engelsen de baas te zijn.

Niet alleen Engelse steden werden gebombardeerd. De geallieerden (landen die tegen Duitsland vochten) bombardeerden ook. Hiernaast zie je een aantal Duitse steden die gebombardeerd zijn geweest tijdens de oorlog. Ook hier vielen duizenden doden.

Op dit kaartje kun je zien welke Engelse steden er tijdens de "Battle of Britain" (slag om Engeland) gebombardeerd werden. Ondanks alles bleven de Engelsen stand houden, vooral dankzij de Engelse luchtmacht. Volgens de meest betrouwbare gegevens verloren de Duitsers gedurende de gehele periode ruim 1700, de Engelsen ruim 900 vliegtuigen.

9. De aanval op de Sovjet-Unie

Omdat Hitler de Engelsen niet kon overwinnen, besloot hij het voorlopig even op te geven. Hij dacht dat hij de Engelsen voldoende schade had toegebracht. Nu wilde hij het grootste land ter wereld aanvallen, de Sovjet-Unie (Rusland) De leider van dat land was toen Jozef Stalin.

Hier maakte Hitler zijn grootste fout en begonnen de Duitsers de oorlog langzaam te verliezen.

* Hitler liep het risico dat hij nu werd aangevallen aan 2 kanten tegelijk; in het westen door de Engelsen en in het oosten door de Russen.

* Hitler onderschatte de Russen en dacht dat het een snel klusje zou worden.

In het begin van de aanval op Rusland ging alles heel goed voor de Duitsers. Er waren bijna geen Russische soldaten te vinden. Het leek wel alsof de Duitsers zo door konden lopen naar de hoofdstad Moskou...

De Russische leider, Jozef Stalin, was natuurlijk verrast dat Duitsland zijn land aanviel. Een paar jaar daarvoor had hij samen met Hitler Polen veroverd! En toen had Hitler hem beloofd dat hij Rusland niet zou aanvallen. Toch had Stalin veel meer soldaten. En zijn land was enorm groot.

Stalin deed iets heel slims: hij trok zijn legers terug, maar verbrandde eerst zijn eigen land. Hele dorpen werden door de Russen zelf platgebrand. Stom? Welnee! Toen de Duitse troepen in die platgebrande dorpen kwamen, konden ze geen voedsel en geen onderdak vinden!

De slimme manier had Rusland al eens eerder in de geschiedenis gebruikt en toen werkte het ook. Het werd " de tactiek van de verschroeide aarde" genoemd.

Plotseling veranderde Hitler zijn aanvalsplan. Hij wilde nu, dat zijn leger in 3 groepen werd verdeeld. De eerste groep ging naar het noorden, een paar duizend km verder lag Stalingrad en deze stad wilde Hitler hebben, omdat de stad erg belangrijk was. De tweede groep moest door blijven gaan naar Moskou. De derde groep ging naar het zuiden. Hier maakte Hitler weer een fout. Zijn legers raakten vermoeid en uitgeput. Bovendien werd het steeds kouder en de Duitsers waren daar niet goed op voorbereid.

Handschoenen, laarzen, dassen en oorbeschermers ontbraken in de winter van 1941 vooral bij de Duitse soldaten. Sommige Duitsers droegen nog steeds hun zomeruniform, en dat bij een temperatuur van 25 graden onder 0! Hitler was van mening dat de Duitse industrie teveel zou worden belast als er ook nog winterkleding moest worden gemaakt. Zo liet hij zijn soldaten letterlijk in de kou staan...

De eerste grote nederlaag kregen de Duitsers bij de slag om Stalingrad (1943) Het Duitse leger moest deze stad veroveren, maar het lukte ze net niet. Maar Hitler was koppig en liet ze gewoon een half jaar verder vechten. Zo stierven er 146.000 Duitse en nog meer Russische soldaten. Wat nog over bleef van de Duitse soldaten moest weer terug naar Moskou. Ook dat gevecht werd niet gewonnen door de Duitsers.

Het stappenplan van Hitler begon dus te mislukken...

Aan de andere kant van de wereld werd er ook hevig gevochten. Daar was Japan begonnen met landen te veroveren. Hier zie je een spotprent van een hebberrige Japanner. Veel gebieden die Japan veroverde, waren kolonies van Europese landen. (vooral Engeland, Frankrijk) daarom was er nu ook oorlog met Japan. Amerika hield zich liever zo lang mogelijk buiten de oorlog.

In 1941 begon ook Amerika met de oorlog, omdat de Japanners een Amerikaanse marinehaven (Pearl Harbor) aanvielen. Pearl Harbor lag bij de zuidkust van het tot Hawaii behorende eiland Oahu. In de ochtend (7.55 uur) van 7 dec. 1941 vielen de Japanners "Pearl Harbor" aan.

De Japanners vielen de haven aan met 190 carrier-vliegtuigen, om 8.40 uur gevolgd door een tweede golf van 170 machines.

Er werden achttien Amerikaanse schepen tot zinken gebracht of zwaar beschadigd en rond 250 vliegtuigen uitgeschakeld; er vielen meer dan 2300 doden en bijna 1200 gewonden. De Japanse strijdkrachten onder vice-admiraal Nagumo leden betrekkelijk weinig verliezen. De Japanse aanval betekende dat ook Amerika zich zou gaan bemoeien met de oorlog.

Op 6 juni 1944 kwamen de Amerikanen en de Canadezen Europa bevrijden. Ze kwamen die dag aan land in het Franse Normandië. De Duitsers hadden verkeerde informatie gekregen en waren verrast. Deze dag werd "D-Day" genoemd. (Decision - Day = beslissingsdag) Al snel werden de Duitsers in Frankrijk teruggedreven.

Toen de oorlog in Europa in mei 1945 beëindigd was, vocht Japan nog door. Toen besloot Amerika een nieuw wapen te gebruiken om de oorlog te stoppen. Het gooide 2 atoombommen op 2 Japanse steden (Hiroshima op 6 augustus en Nagasaki 3 dagen later.) Amerika deed dit om te zorgen dat er geen Amerikaanse soldaten moesten vechten tegen Japan. De 2 atoombommen hadden een verschrikkelijk resultaat : Op 6 aug. 1945 werd Hiroshima getroffen door de eerste atoombom die door de Amerikanen werd geworpen. De stad en haar omgeving werden volledig weggevaagd; schattingen over het aantal slachtoffers lopen uiteen van 100.000 tot 250.000. Tot op de dag van vandaag sterven nog mensen aan de gevolgen. De kleinere stad Nagasaki werd op 9 augustus getroffen door een atoombom van 5000 kg. Deze bom doodde 80.000 mensen. Niet veel later gaf Japan zich ook over.

De Tweede Wereldoorlog was nu helemaal voorbij. Er waren miljoenen slachtoffers gevallen. De onderstaande tabel vertelt het aantal slachtoffers in een aantal Europese landen :

Land	Militairen	Burgers
Sovjetunie	13.600.000	6.000.000
Duitsland	3.250.000	3.640.000
Groot-Brittannië	370.000	60.000
Italië	330.000	70.000
Joegoslavië	300.000	1.300.000
Frankrijk	250.000	270.000
Oostenrijk	230.000	40.000
Roemenië	200.000	40.000
Polen	120.000	2.500.000
Hongarije	120.000	80.000
Finland	90.000	–
Nederland	23.000	112.000
Griekenland	20.000	80.000
Bulgarije	10.000	–
België	10.000	50.000
Noorwegen	10.000	–

Hoofdstuk 4- Hoe kreeg Hitler zijn volk achter zich?

De Duitse leider, Adolf Hitler, kreeg het Duitse volk bijna helemaal achter zich. Hij liet de soldaten de vreselijkste dingen doen. Toen de oorlog bijna voorbij was, liet Hitler zelfs kinderen en bejaarden nog vechten, terwijl hij wist dat dat zinloos was. Hoe kreeg hij dat voor elkaar? Om dat te begrijpen moet je het volgende maar eens lezen. Hitler had een soort strategie ontwikkeld om mensen achter zich te krijgen:

1. Censuur

Censuur betekent controleren wat er op de radio, in de krant, op de televisie en in films gezegd wordt. Hitler was dus de baas over de media (krant, tv en radio) De tv en de radio waren vlak daarvoor uitgevonden en hadden veel invloed op de mensen. Bijna iedereen vond de radio een wondermiddel en velen geloofden alles wat er op de radio gezegd werd. De tv was in de jaren 1930 - 1940 nog niet zo belangrijk als de radio. Hitler had zelfs een minister benoemd die "minister van *propaganda* (reclame)" was. Deze minister zorgde er voor, dat er alleen maar goede dingen over Adolf Hitler verteld werden.

2. Persoonsverheerlijking

Persoonsverheerlijking betekent dat een persoon (Hitler) wordt verheerlijkt (afgebeeld als een echte held). Er werd verteld dat Hitler de werkeloosheid opgelost had, terwijl de werkeloosheid in de andere landen nog steeds enorm hoog was. Er werd natuurlijk niet verteld dat hij de mensen aan het werk zette om wapens te maken om later oorlog te voeren! In de jaren 30 (1930 - 1938) heerste er een enorme *werkeloosheid*. Op de tv werd Hitler afgebeeld als een soort superman. Daardoor zagen veel mensen Hitler als een echte held. Ze hoorden nooit de slechte dingen over hem.

Adolf Hitler spreekt hier voor de radio aan alle Duitsers. Hij gebruikte de nieuwste dingen om zijn ideeën op een slimme manier aan de mensen te vertellen. Hitler was een enorm goede verteller. De mensen waren altijd opgewonden en enthousiast over de toespraken die Hitler hield. Hij gaf de Duitsers het gevoel dat ze sterk en belangrijk waren. Hitler maakte gebruik van de ontevreden mensen. Hij beloofde ze een betere toekomst, maar dan moesten ze wel doen wat hij zei.

3. Dictatuur (spreek uit: diktaatuur)

Een dictatuur is een staatsvorm, waar maar 1 politieke partij is. Je kunt dus stemmen op 1 partij, dus stemmen heeft weinig zin meer. Hitler wilde de werkloosheid en de armoede in Duitsland oplossen. "Maar dan moet er maar 1 partij zijn, iedereen moet samenwerken aan één doel. Als je veel politieke partijen hebt, dan duurt het veel langer voordat er beslissingen zijn. We zijn 1 land, er moet maar 1 leider zijn, en 1 politieke partij"

Hitler wilde dus maar 1 baas. Die beslist alles. De rest moet zijn bevelen (beslissingen) uitvoeren. In Duitsland heette de dictator (leider) Adolf Hitler. Zijn politieke partij heette de N.S.D.A.P. (= Nationaal-Socialistische Duitse ArbeidersPartij) Deze partij had de ideeën van Hitler.

Als je wilt meer wilt weten over de ideeën van Hitler of over zijn leven, klik dan [HIER](#).

Een dictatuur is dus het tegenovergestelde van een democratie. Bij een democratie zijn meerdere politieke partijen en mag het volk meebeslissen over nieuwe regels en wetten. Hitler zei: "Duitsland heeft 1 leider nodig om uit de problemen te komen, want 1 leider beslist sneller dan een democratie. Daarin zitten meerdere politieke partijen en die moeten het allemaal met elkaar eens worden."

4. Discipline (spreek uit: dissipliene)

Discipline betekent gehoorzaam zijn. Het volk moet de leider (dictator) snel en goed gehoorzamen. Zo bereik je het snelst goede resultaten. Je moet gewoon doen wat er gevraagd wordt en niet zelf nadenken. Hitler zei: "Een goede sporter word je alleen als je een goede discipline hebt. Als je keurig doet wat de trainer zegt, en je hebt talent, dan kom je het verst."

Gehoorzaam zijn was in die tijd doodgewoon. Je luisterde altijd naar wat je ouders zeiden en je ging er niet tegen in. Op school durfde men vroeger nooit een grote mond te geven tegen een meester of juf.

5. übermensch (spreek uit: uubermensj)

über = over / boven
mensch = mens

Een übermensch is een persoon die sterker is dan alle anderen. Hitler gaf in zijn toespraken de Duitsers het gevoel dat ze beter waren dan de rest van de wereld. De Duitsers waren het beste en de sterkste. Zo gaf Hitler de mensen het gevoel dat ze belangrijk waren. (Een slimme truc: als iemand steeds tegen jou zegt dat je heel goed bent. dan ga je het na een tijdje ook geloven. En je gaat die persoon ook nog aardig vinden!)

Deze reclame poster laat zien dat Hitler de radio gebruikte om zijn ideeën aan de Duitsers op te dringen. Er staat: "Heel Duitsland hoort onze leider met de volksradio."

Hitler werd de "führer" (leider) genoemd. Op deze posters wil men dus zeggen: "Koop een volksradio, dan hoor je Hitler ook."

Hitler wilde natuurlijk dat iedereen zo'n radio thuis had. Daarom zorgde hij er voor, dat radio's niet duur waren en dat iedereen een radio kon kopen.

Links zie je een poster voor een verkiezing. Er staat: "Nu hebben we weer een gelukkige toekomst. Daarvoor danken we de leider op 4 december." Hitler probeert de mensen te laten zien dat hij de Duitsers weer een (goede) toekomst heeft gegeven.

Op deze poster is ook te zien hoe Hitler over vrouwen en kinderen dacht. De vrouw was er om veel kinderen te krijgen en om die op te voeden tot gehoorzame en sterke kinderen. Het jongetje heeft een vlag vast met een hakenkruis erop. Dit symbool (teken) was van de NSDAP, de partij van Hitler. Het laat zien dat kinderen al heel jong de ideeën van Hitlers partij horen te leren. (Want deze kinderen had hij later nodig in zijn oorlog tegen de rest van de wereld. Daarom moesten de kinderen nu al "gevormd" worden.)

6. Eenheid

Hitler zei: "Duitsland is één van de belangrijkste landen ter wereld. Doordat ons land veel geld aan Frankrijk moet geven (vanwege de Eerste Wereldoorlog) en vanwege de werkeloosheid zijn we minder belangrijk geworden. Duitsland moet zorgen dat het weer sterk wordt. Ons eigenbelang telt niet, je moet niet doen wat jij belangrijk vindt, maar wat belangrijk is voor Duitsland. Iedereen moet hetzelfde denken. Men moet alles doen wat goed is voor Duitsland."

Het is duidelijk wat Hitler hier bedoelt. Hij wil dat zijn land een eenheid wordt. Een eenheid is net zoets als een goed voetbalelftal. Als je goed samenwerkt en allemaal wilt werken voor elkaar dan kan je de beste worden. Iedereen moet luisteren naar de coach (leider). Je moet niet zelf willen scoren, maar je moet alleen willen winnen. Het maakt niet uit hoe.

Deze eenheid vind je terug in :

- 1 leider
- 1 partij
- 1 vlag
- 1 doel (Duitsland weer sterk maken)

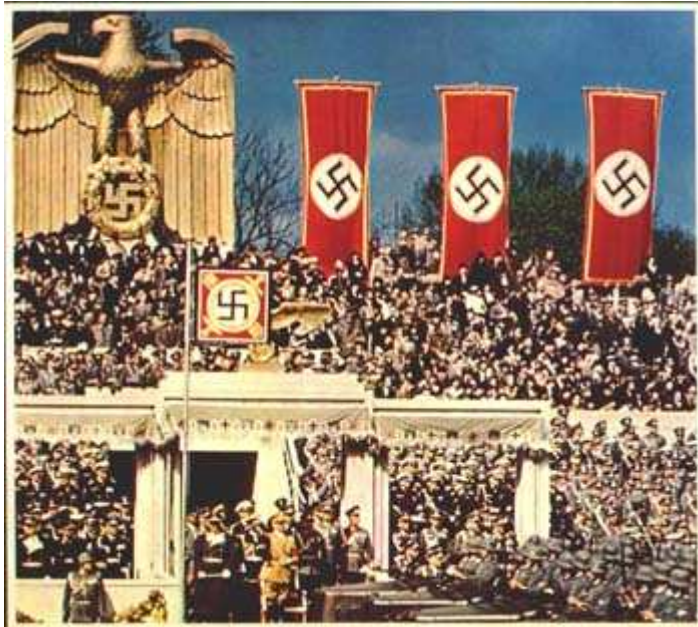

Deze poster laat zien wat ik bedoel. Er staat: "Eén volk, één rijk, één leider."

Hitler staat hier een beetje macho als DE leider afgebeeld. Door deze reclame vonden veel vrouwen hem een held. Hij had veel vrouwelijke fans. Op zijn arm zie je een rode band. Daarop staat het hakenkruis. Het is het symbool van zijn politieke partij, de NSDAP. Helaas zijn er nu nog steeds mensen die de hakenkruizen op muren schilderen. Deze mensen weten waarschijnlijk niet wat een hakenkruis betekent.

Hier een foto uit 1939. De foto is gemaakt in de Rijksdag. Dit gebouw is de plaats waar de Duitse regering zat. Alle leden staan op en begroeten hun leider, de führer. Iedereen steekt zijn rechterhand omhoog en roept "heil Hitler". Op deze wijze liet men zien dat men lid was van de NSDAP en dat men de leider erg belangrijk vonden. Als je deze foto bekijkt, zie je ook een beetje wat eenheid betekent. Als iedereen die groet tegelijk doet, ziet het er bijzonder uit. Maar de groet hield ook in dat men altijd dom luisterde naar de führer, en hem nooit zal tegenspreken.

Hiernaast zie je op de vlaggen hakenkruizen staan. Deze kruizen worden ook wel swastika's genoemd. Het is een heel oud teken, dat we terug hebben gevonden in oude gebouwen uit het oude Egypte, in Troje, China en India. Het is een mysterieus teken. Sommige mensen denken dat het een zon voorstelt, om te laten zien hoe sterk en machtig ze zijn. Links zie je een enorme adelaar. Dit symbool was vroeger een symbool van de Romeinen. Hitler wilde namelijk ook zo'n groot rijk. Hij noemde dat "Het Derde Rijk" Het betekende dat Duitsland een heel groot wereldrijk moest worden.

7. Sociale controle / mensen bang maken

Sociale controle betekent dat iedereen op elkaar gaat letten. Wie zich niet volgens de ideeën van Hitler gedraagt, is meteen verdacht. Want niet iedereen was natuurlijk blij met de komst van Adolf Hitler. Er waren genoeg Duitsers die het allemaal niet zo vertrouwden, of die de mening van Hitler niet goed vonden. Helaas kon die groep Duitsers weinig doen, want er werd voortdurend gelet op hen. Andere mensen konden je aangeven bij de geheime staatspolitie (afgekort: GESTAPO), of je werd misschien wel in elkaar geramd door de S.A. of de S.S. Dit waren een soort speciale politieagenten die voor Hitler werkten. De S.S. (Schutzstaffel) was een soort knokploeg die mensen bang maakte. De S.A. (Sturmabteilung) waren speciale agenten, met een uniform. Meestal waren het jonge jongens, die wel een beetje stoer wilden zijn. Ze werden getraind om de ergste dingen te doen.

Veel joodse mensen, wetenschappers of intellectuelen (slimme mensen) die in Duitsland woonden, vertrouwden die Hitler niet en sommigen besloten zelfs naar het buitenland te verhuizen (=emigreren) Veel joodse families vertrokken in de jaren '30 naar Nederland, meestal naar Amsterdam. De beroemde Duitse geleerde Albert Einstein vertrok zelfs naar Amerika.

8. Andere mensen de schuld geven van de problemen.

Hitler wist dat veel mensen ontevreden of arm waren in Duitsland. Hitler speelde op die gevoelens in. Hij zei dat de Duitsers arm waren omdat de joden de beste baantjes in Duitsland inpikten. En omdat Duitsland nog veel geld moest terugbetalen aan Frankrijk. (Duitsland had in de Eerste Wereldoorlog verloren en moest de schade terugbetalen aan Frankrijk) Het was natuurlijk wel waar dat Duitsland erg veel geld moest geven aan Frankrijk. Daardoor werd het geld in Duitsland steeds minder waard. In de jaren 30 was het geld zo weinig waard meer, dat je voor 1 brood 1 miljoen mark moest betalen! Er waren geldbriefjes van honderdduizend mark! Geld was niets meer waard. Bedrijven konden hun schulden niet meer betalen, banken

gingen failliet, mensen werden massaal werkeloos. De werkeloosheid in Duitsland was toen het ergst van heel de wereld! Door andere mensen of landen de schuld te geven, kregen de Duitsers haatgevoelens. Ze wilden die Fransen nog wel eens een lesje leren! En zo ook met de joden. De Duitsers gingen inderdaad de joden pesten, treiteren of in elkaar slaan. En de politie deed er natuurlijk niets tegen!

Deze poster is bedoeld om de mensen op te jatten tegen de joden. Je ziet een jood afgebeeld, met veel geld in zijn hand. Geld betekent natuurlijk dat de joden rijk waren. Hitler zei dat de joden niet te vertrouwen waren als het om geld ging. Onder zijn andere arm zie je de hamer en de sikkel van de Sovjet-Unie, het symbool van het communisme. Het communisme is een staatsvorm waar de Duitsers erg bang voor waren. Soms werden joden vergeleken met ratten of ander ongedierte. Hitler overtuigde zo de Duitsers dat de joden slecht waren.

"Koop niet van joden", staat er op deze poster. Een stoere Duitse agent staat voor een joodse winkel en zorgt ervoor, dat niemand bij deze winkel koopt. De joden waren buitenlanders, hadden een eigen geloof, en gedroegen zich vaak anders dan anderen. In de geschiedenis zijn ze vaak vervolgd.

Hitler vond het prima dat de joden zo aangepakt werden. In 1938 liep het op een avond helemaal uit de hand. Hij had het Duitse volk zo opgestookt, dat er Duitsers die nacht de straat op gingen. Duizenden joodse winkels en kerken (synagogen) werden vernield, geplunderd en in brand gestoken. Die nacht zou later de "*kristalnacht*" genoemd worden, vanwege de ruiten die kapot gegooid werden. Bovendien gaf Hitler de dag erna de joden de schuld het te hebben uitgelokt en liet ze de schade betalen via een soort belasting. (links: kerk in brand, rechts: kapotte ruiten)

9. Militaire indruk maken / pracht en praal laten zien.

Om de mensen in de hele wereld te laten zien dat het steeds beter met Duitsland ging, organiseerde Hitler *militaire optochten*. De soldaten (militairen) staan allemaal mooi in rijen en staan doodstil. Ze zijn goed getraind en hebben goede wapens. Ze gehoorzamen heel goed en zien er gezond uit. Deze optochten maakten een enorme indruk op de mensen. Er werden ook mooie gebouwen ontworpen, om te laten zien dat het goed ging. Hitler beloofde aan iedereen over een paar jaar een "Volkswagen", een Duitse auto. Nu waren de mensen nog arm, maar hij beloofde aan iedereen een auto.

10. De jeugd beïnvloeden

De jeugd was belangrijk, vond Hitler. Het waren zijn toekomstige soldaten en moesten dus al vroeg naar hem luisteren. Alle leerboeken werden veranderd. De geschiedenis van Duitsland werd opnieuw geschreven. Er stond nu dat het waar was dat het Germaanse ras (het ras waar de Duitsers van af stamden) grotere hersenen hadden als andere rassen. In de geschiedenisboeken stond dat Frankrijk, Duitsland had vernederd. En er stond ook dat er maar 1 leider was: de führer. Ook de joden werden zwaar gepest op school. Meestal gingen ze naar een joodse school. In films werden joden afgebeeld als verkrachters, pooiers, mishandelaars en leugenaars.

Ook was er de "hitlerjeugd" (hitlerjeugd) Het was een soort padvinderij. Daar werd jongens geleerd hoe goed en hoe sterk de Duitsers waren. Er werden oorlogen nagespeeld. Eigenlijk was het gewoon een voorbereiding op de soldatentraining. Ook de meisjes hadden een club. (Bond van Duitse meisjes) Daar werd geleerd wat de taak van meisjes was: veel kinderen krijgen, de man gehoorzamen, gezond blijven, de kinderen opvoeden volgens de ideeën van Hitler, enz. De jeugd moest het idee krijgen dat ze een superieur (beter) volk was.

11. Meedoen omdat de rest dat ook doet.

Hitler gebruikte een belangrijk idee: veel mensen doen mee, omdat de rest van de groep dat ook doet. Mensen zijn groepsmensen, ze willen ergens bijhoren. (Bijvoorbeeld : als Ajax 4 keer kampioen wordt, is iedereen ineens voor Ajax, maar als Feyenoord ineens kampioen wordt, is iedereen ineens voor Feyenoord.) Veel jonge Duitsers gingen daarom in de Hitlerjeugd, of het leger in. Ze waren bang om uit de groep te vallen, of bang om gepest te worden als ze het niet zouden doen. Want doordat mensen op elkaar gingen letten, moest je vaak wel meedoen.

Hoofdstuk 5- Het leven van Hitler.

Dit is een babyfoto van Adolf Hitler. De wereld wist toen nog niet welke vreselijke dingen deze persoon zou doen in de wereld. Is het toeval dat Hitler die vreselijke dingen allemaal voor elkaar kreeg?

En hoe kan het dat hij in de gevangenis heeft gezeten? Wat wilde hij eigenlijk worden? Hoe kwam Hitler aan zijn eind?

Als je het antwoord wilt weten op deze vragen, lees dan verder.

Adolf Hitler werd geboren op 20 april 1889, 's avonds om half zeven, in een herberg in een klein stadje (Braunau am Inn) Dat stadje ligt vlak bij Duitsland, maar het ligt in Oostenrijk. De vader van Hitler, Alois Hitler, werkte bij de douane. Zijn moeder was thuis en was erg lief voor Adolf. Tijdens zijn jeugd was Adolf Hitler een gewoon jongetje, niet anders dan anderen. Hiernaast zie je Hitler op 10-jarige leeftijd. Toen Hitler een jaar of 16 was, stierf zijn vader. Sindsdien ging het niet zo goed meer op school. Hij deed zelfs zo slecht zijn best, dat hij van school werd gestuurd. Hij wilde toen kunstschilder worden, maar dan moest je 18 zijn. Maar hij was nog maar 16. Dus moest hij 2 jaar wachten.

In die tijd zat hij thuis te tekenen of hij hielp zijn moeder. toen Hitler 18 was, ging hij naar Wenen toe. Daar was de school waar je kunstschilder kon worden (kunstacademie). Hitler liet zijn mooiste tekeningen zien, maar de mensen vonden zijn tekeningen niet goed genoeg. Hij werd dus niet toegelaten op de school. Toch bleef Hitler in Wenen. Hij huurde een kamer samen met een muzikvriend. Kort daarop overleed zijn moeder. Hitler was er kapot van. Wel kreeg hij wat geld van zijn moeder. (kleine erfenis) In Wenen bleef hij tekenen, want hij vond dat zijn tekeningen goed genoeg waren. Maar een jaar later werd hij opnieuw afgewezen. De school vond zijn tekeningen nog steeds niet goed genoeg. En dat was niet de enige pech.... want zijn geld was ook nog opgebraakt. Hij kon de kamer niet meer betalen.....

Vier jaar lang was Hitler heel erg arm. Soms moest hij zelfs buiten slapen. Hij probeerde overal aan werk te komen, maar hij had geen diploma's. Daarom hielp hij mensen door koffers te dragen, sneeuw te ruimen en soms bedelde hij zelfs! De mensen zagen hem als een zwerver, een schooier. De rijke burgers haalden hun neus voor hem op. Zo kreeg Hitler de pest aan de rijke mensen, vooral de rijke Joden. De Joodse bevolking in Duitsland had vaak een goede baan (advocaat, juwelier, handelaar) In 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit. Hitler vocht met de Duitsers mee. Hij deed dat vrijwillig. Hij vond de Duitsers een volk naar zijn hart. In die oorlog kreeg hij zelfs 2 medailles voor zijn dapperheid. Gewond raakte hij ook, maar niet zo ernstig. Toen Duitsland in 1918 de oorlog verloren had, bleef Hitler in

het Duitse leger. De Duitse officieren waren tevreden over hem. Ze merkten dat hij heel mooi kon spreken. Met zijn toespraken wist hij mensen te overtuigen. Daarom gaven ze Hitler de taak om les te geven aan nieuwe soldaten.

Na de oorlog moest Duitsland de schade aan veel landen terugbetalen. Vooral aan Frankrijk. In het verdrag van Versailles (spreek uit: verzaijes) stond dat Duitsland 132 miljard moest terugbetalen. Je snapt wel dat de Duitsers (en ook Hitler) ooit nog eens wraak wilde nemen.

Op een dag ging hij naar de vergadering van de "Duitse Arbeiderspartij". Die partij had maar 50 leden. Hitler werd ook lid van die partij. In het begin deed hij allerlei kleine werkjes voor de partij, zoals krantjes rondbrengen en geld ophalen. Ook de naam van de partij werd veranderd: het werd de N.S.D.A.P. (Nationaal - Socialistische Duitse ArbeidersPartij) Twee jaar later zou Hitler leider worden van de partij. Toen hadden ze al 65.000 leden. Het symbool van de partij was een vlag met een zwart hakenkruis erop. Bijna iedereen kende Adolf Hitler toen al. Hij was een kleine beroemdheid geworden. Maar ondanks de bekendheid hield hij niet zo van die aandacht en dat deftige gedoe.

leden van de NSDAP:

eind 1925	27.000
september 1930	130.000
januari 1933	850.000
mei 1933	2.500.000
1939	5.300.000
1942	7.100.000
1945	8.500.000

De tabel die hiernaast staat, toont aan dat de NSDAP, de partij van Hitler, heel erg aansprak bij de Duitsers. In 1942 had de partij zelfs meer dan 7 miljoen leden. Het hakenkruis is het symbool van de partij. Vooral in 1933 steeg het aantal leden erg snel. Toen had Hitler de verkiezingen gewonnen en werd hij bondskanselier (soort premier) van Duitsland.

Al snel dacht Hitler dat hij wel even de macht zou kunnen nemen. In het geheim maakte hij samen met anderen een plan om de regering in Berlijn af te zetten. Hij wilde dus een revolutie, een opstand. (1923) Duizenden mensen liepen samen met hem naar Berlijn om daar de regering af te zetten, maar de opstand ging helemaal mis... Er klonken plotseling schoten en er vielen 19 doden. De mensen liepen in paniek weg. Hitler werd later gearresteerd, omdat ze wisten dat hij de opstand bedacht had. Hitler werd veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf.

In het boek "Mein Kampf" schreef Hitler hoe hij over bepaalde dingen dacht. Hij beschreef in feite zijn eigen toekomst als hij aan de macht zou komen. Er stonden 2 gevaarlijke dingen in:

1. Ongelijkheid.

Volgens Hitler zijn niet alle rassen van gelijke waarde. Het blanke ras is meer waard dan het zwarte ras. Het Germaanse ras (o.a. Duitsers maar ook bijv. Nederlanders) is het beste ras. Zij waren beter dan wie dan ook. Je kon een echte Germaan herkennen aan blond haar, blauwe ogen en zijn lange lengte. Het slechtste ras vond Hitler het Joodse ras. Dat waren mensen die al het kwaad in de wereld veroorzaakten. Je snapt natuurlijk wel, dat dit idee niet waar is ! Helaas waren er meer mensen die in ongelijkheid geloofden. Er waren ook professoren, journalisten, leraren en schrijvers die het met Hitler eens waren. In het boek stond ook dat Hitler alle Joden wilde vermoorden!

2. Dictatuur.

Om Duitsland weer tot een groot en machtig land te maken, was maar 1 leider (führer) nodig. Dat was natuurlijk Hitler zelf. Het hele volk moest achter hem staan. Als mensen het niet met de leider eens waren, worden ze vermoord of opgepakt. Er mocht maar op 1 partij gestemd worden, de NSDAP. Na 1 jaar in de gevangenis te hebben gezeten, werd Hitler al weer vrijgelaten. Hij werd weer leider van de NSDAP. In 1933 zou Hitler de leider van Duitsland worden.

Hitler beloofde de mensen een oplossing te geven voor alle ellende, armoede en werkeloosheid. Hij zorgde voor allerlei grote projecten. Hiernaast geeft hij de eerste aanzet tot het aanleggen van veel Duitse wegen. Veel werkelozen konden nu weer aan de slag gaan, met een schop in de hand. Er kwamen veel fabrieken die oorlogsspullen maakten, zoals tankers, vliegtuigen, bommen en andere wapens. Het geld om de mensen te betalen, leende hij veel in het buitenland. Op deze slimme manier wist hij wapens te maken van het geld van zijn toekomstige vijanden. En Duitsland had nu een flinke wapenvoorsprong. Toen de Tweede Wereldoorlog begon in september 1939 hadden de Duitsers het beste leger van de wereld.

Hitler had voor zijn wereldoorlog veel soldaten nodig. Daarom moest de jeugd van Duitsland al snel voorbereid worden op het leven van een Duits soldaat, die zonder na te denken de bevelen van de führer (leider) opvolgt. Hiernaast de Hitlerjugend, een soort padvinderijclub voor jongens. Kijk die jongens eens stoer doen ! Er werd tegen de jongens verteld dat ze de beste waren van de wereld.

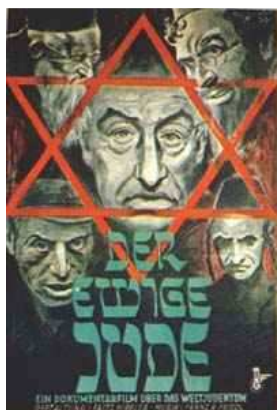

Duitse vrouwen moesten volgens Hitler zorgen voor veel kinderen. Hij vertelde er natuurlijk niet bij dat hij die kinderen later kon inzetten in een wereldoorlog, die eigenlijk toch al verloren was. Gezinnen met veel kinderen kregen meer geld van de regering, dus veel vrouwen namen veel kinderen. Op deze poster zie je trouwens de ideale vrouw, volgens Hitler. Blond, lang en gezond. In 1935 maakte Hitler een wet, die er voor zorgde, dat Duitse vrouwen alleen maar met echte Duitse mannen mochten trouwen. "Het Germaanse ras moet zuiver blijven", zei Hitler. "Er mogen geen kwade joodse invloeden zich mengen met het Arische (Germaanse) ras."

Kijk die Hitler nu toch eens lief met die kinderen... Hitler liet dit soort foto's expres maken. Ze kwamen groot in de kranten te staan. Veel vrouwen in Duitsland vonden hem dan ook een ideale vent. Maar eigenlijk hield Hitler helemaal niet van kinderen. Ook relaties met vrouwen waren erg moeizaam. Hij was erg gehecht aan een nichtje van hem, maar die pleegde een keer zelfmoord. Hitler was er kapot van. Wel had hij een hond. Het liefst zat Hitler alleen, hij hoefde niet zo veel gezelschap. Later kreeg Hitler in het geheim een relatie met Eva Braun. Toen de oorlog uitbrak, zat hij vaak in zijn huis op de Obersaltzberg. Hier was hij veilig en kon hij belangrijke mensen ontvangen.

De krant en de radio en de grote optochten maakten van Hitler een echte held. Hij had zijn woord gehouden en had de werkeloosheid opgelost ! Het ging weer goed met Duitsland. Zelfs de andere landen in Europa, zoals Engeland en Frankrijk, hadden bijna niets in de gaten. Binnen een paar jaar zouden er miljoenen mensen gaan sterven...

Hitler gebruikte ook de bioscoop om de mensen te beïnvloeden. Hiernaast zie je een poster van een documentaire. Deze film ging over "de eeuwige jood". Kijk eens hoe de gezichten zijn afgebeeld. Het lijken allemaal wel misdadigers ! In de film werden veel leugens verteld, maar de film was iets nieuws. Het bestond nog niet zo lang. Bijna alle mensen geloofden alles wat ze in de bioscoop zagen. Ook de geschiedenis werd herschreven. De Duitsers waren plotseling niet de schuldigen van de Eerste Wereldoorlog, maar Frankrijk.

In 1943 wist Hitler al dat zijn oorlog niet gewonnen kon worden. In plaats van zich over te geven, liet hij nog meer Duitsers de dood in sturen. Hij vermoordde dus ook min of meer zijn eigen volk. Zo heeft hij ooit eens gezegd : "Een Duitse soldaat moet zich nooit levend overgeven." Hij liet vrouwen en kinderen in wapenfabrieken werken, omdat er te weinig wapens meer waren. Kinderen moesten nu ook als soldaat meevechten.

Het Russische leger (het Rode leger) was in 1945 al in de Duitse hoofdstad Berlijn gekomen. Er werd zwaar gevochten. Veel Duitse steden werden gebombardeerd door de Geallieerden. Maar nog steeds gaf Hitler zich niet over. Hij verstopte zich in een bunker onder het Rijksdaggebouw. Vanuit dat gebouw werd heel Duitsland bestuurd. Ook Goebbels, de minister van propaganda (reclame), verstopt zich daar met zijn vrouw en 6 kinderen.

Deze foto is gemaakt in de laatste week dat Hitler nog leefde. Hij ziet er slecht uit en had ook gezondheidsproblemen. Terwijl de Russische soldaten al in Berlijn zijn, stuurt Hitler nog deze jonge kinderen als soldaat de oorlog in. Volkomen zinloos. Inmiddels had Hitler al zijn eigen besluit genomen. Hij zou zich niet levend overgeven.

Op de volgende bladzijde, de beroemde laatste foto van Hitler. Hij is de rechter man en kijkt naar zijn eigen kapotte bunker. Zijn droom van een Derde Rijk is voorbij. De laatste week praatte hij bijna tegen niemand meer. Voordat Hitler zelfmoord wil plegen, wil hij nog trouwen met zijn "geheime" vriendin, Eva Braun. Op 28 april 1945, midden in de nacht, trouwde Hitler met Eva Braun. Daarna schreef hij zijn testament. Een testament is een papiertje waarop je schrijft wat je wensen zijn na je dood. In de avond van 30 april vertelde Hitler aan alle andere aanwezigen in de bunker dat hij zelfmoord gaat plegen. Hij gaf de opdracht om hem door het hoofd te schieten en zijn lijk te verbranden. Want zo zou hij onherkenbaar zijn voor de vijand.

Op 30 april, ongeveer om half 4 in de ochtend, plegen Hitler en Eva Braun zelfmoord. Ze hebben cyaankali ingenomen. Dat is een pilletje waar dodelijk vergif in zit. De Russen waren inmiddels al gaan zoeken waar Hitler zich verstopt had. Ze wisten nog niet dat hij al dood was. Ze vonden eerst het verbrande lijk van Goebbels. Ook z'n vrouw en de 6 kinderen waren dood. Vlakbij werd een lijk gevonden die op Hitler leek. Het was hem niet, maar de Russen vertelden aan de hele wereld dat ze het lijk van Hitler gevonden hadden. Maar 3 dagen later bleek het niet waar te zijn. De wereld was geschokt. Misschien was Hitler nog ergens in leven!

Een paar dagen later vond men 2 verbrande lijken. Een man en een vrouw. De Russische leider Stalin liet in het geheim de lijken onderzoeken. Het waren de lichamen van Hitler en zijn vrouw. Hij vertelde niets aan de wereld. De lijken moesten stiekem uit het gebied worden weg gesmokkeld. De doodsoorzaak was een cyaankali-pil. Ook had iemand Hitler na zijn dood nog door het hoofd geschoten! Stalin had een probleem; waar moest hij met de lijken naar toe? In de periode van 1945 tot 1970 werden de lijken 7 keer begraven! Niemand wist het. In 1970 besloten de Russen om de lijken helemaal te vernietigen. Op 4 april van dat jaar besloot de Russische geheime dienst (geheime politie) de beenderen van Hitler op te graven bij het plaatsje Maagdenburg. Daarna werd het lijk verbrand en werd de as in een riviertje (de Ehle) gegooid, bij het plaatsje Biederitz. De Russen waren bang dat het lichaam van Hitler ooit eens ontdekt werd. Er zijn helaas nog steeds mensen die in Hitlers ideeën geloven. We noemen die Neo-nazi's (nieuwe nazi's). De Russen waren bang dat die Neo-nazi's misschien Hitler gingen vereren als een soort god. Daarom hebben ze besloten het lichaam van Hitler te verbranden tot as. Alleen de kaak en een deel van Hitlers schedel liggen nog in archieven (plaats waar belangrijke gegevens bewaard blijven) in Moskou.

Hoofdstuk 6 – Concentratiekampen

Lees de informatie over Concentratiekampen hieronder.

De informatie die je gaat lezen komt van de website van Kees de Brouwer en is te vinden op:
http://members.home.nl/keesdebrouwer/wereldoorlog_II/05_concentratiekampen.htm

Concentratiekampen.

(Noot: De inhoud van deze tekst en het beeldmateriaal is schokkend.
Sla dit gedeelte over als je van jezelf weet dat je niet tegen schokkende dingen kan)

Van de vele oorlogsgruwelen is **de holocaust** (= de poging van de Nazi's om de Joden uit te roeien) wel de meest schokkendste!

Tijdens een conferentie (= vergadering) bij het Wannsee-meer in Berlijn werden gruwelijke dingen beslist omtrent de Joden. Deze conferentie staat bekend als de 'Wannsee-Conferentie'.

Onder leiding van de Duitse generaal Heydrich werd toen besloten om alle Joden in Europa te vermoorden. Beslist werd, dat dé manier van snel 'opruimen' was: vergassen, en daarna verbranden.

Men praatte dit nog goed ook, doordat men zei dat 'vergassen' de meest pijnloze dood was!

Dit massaal doden ('opruimen') van de Joden werd de 'Endlösung' genoemd.

Auschwitz was dé plaats waar dat het snelst en meest effectief (= *het best, het snelst en meest direct*) kon gebeuren.

Concentratiekampen

Omdat de Duitsers niet wisten wat ze met al die opgepakte Joden aan moesten, werden ze bijeen gebracht in speciaal gebouwde kampen. Dat waren de concentratiekampen. Er ontstonden concentratiekampen in Duitsland en in alle landen onder de Duitse heerschappij. Deze concentratiekampen waren afgezet met meters hoge prikkeldraad. Soms twee rijen dik. Het prikkeldraad stond vaak onder 'hoogspanning' (= dodelijke elektriciteit).

Op wachttorens rondom het kamp stonden Duitse soldaten om iedereen neer te schieten die wilde vluchten.

De Nazi's stuurden duizenden Joden naar concentratiekampen, waar velen werden vermoord of zich dood werkten.

Vrijwel altijd werden ze vervoerd in veewagons of verzegelde vrachtcontainers. Soms met 100 tot 150 mensen bij elkaar.

In veel afgelegen gebieden werden Joden opgepakt en naar het dichtstbijzijnde station gestuurd voor deportatie per trein (*deportatie = het wegvoeren van Joden naar concentratiekampen*).

Soms moesten ze dagen achtereen lopen met hun koffers op hun rug.

De eerste gedeporteerden kwamen uit Polen.

Joden werden opgepakt,

...naar de trein geleid,

...en afgevoerd naar concentratiekampen.

Na aankomst in het concentratiekamp werd het overgrote deel van de gevangenen rechtstreeks naar de gaskamer gestuurd.

Eenmaal in een concentratiekamp aangekomen werden de mannen, en de vrouwen gescheiden. Op het perron moesten ze al in rijen gaan staan voor selectie.

De sterksten mochten in de rij gaan staan voor arbeid, de zwakkeren gingen in een rij staan om vergast te worden.

De mannen en vrouwen die geselecteerd werden als arbeidskrachten en in leven mochten blijven, moesten hun hoofd kaal scheren en een nummer laten tatoeëren in hun onderarm.

Het nummer van deze gevangene was **200213**

Hierna stonden ze uren in rijen opgesteld.

Veel vrouwen, vooral niet-Joden, werkten als dwangarbeiders in fabrieken rond het kamp. Eén van de taken die moesten gedaan worden was het sorteren van de bezittingen van de nieuw aangekomen gevangenen.

De Nazi's bedachten de 'Endlösung' voor wat ze als het Jodenvraagstuk zagen, en bouwden vernietigingskampen, waar elke dag massa's Joden werden gedood. Niemand weet precies hoeveel Joden er zijn vermoord, maar waarschijnlijk zijn het er meer dan ZES MILJOEN!

Wat waren concentratiekampen?

In 1940 begonnen de Nazi's met het vergassen van gevangenen.

De Duitsers vertelden het verhaal dat 'concentratiekampen' werkkampen waren. Ze hielden daarmee voortdurend de Joden voor de gek.

Ja, ze moesten er wel werken in die zogenaamde 'werkkampen'. Maar de Duitsers lieten ze hard werken tot ze erbij neer vielen. Het enige doel van de Nazi's was de Joden *uit te roeien* (= te vermoorden).

De gezonde gevangenen moesten keihard werken...

Wat moesten de Joden in de concentratiekampen doen?

WERKEN, WERKEN en nog eens WERKEN. Werken tot ze erbij neervielen. En wie erbij neerviel of ziek werd (bijv. tyfus kreeg) werd gedood. Want wie niet gezond was, was niet meer bruikbaar.

De Joden en andere 'minderwaardige' mensen werden uitgebuit. Waren ze niet meer bruikbaar, dan stierven ze of werden ze gedood.

Opgesloten achter prikkeldraad en zwaar bewaakt...

Wat gebeurde er met hen?

De meeste waren voorbestemd om te sterven, hoewel ze dat niet dachten. Ze dachten vaak in een werkkamp te zitten.

Dat sterven was een gruwelijke manier!

Of ze stierven van honger, ellende of ziekte in het concentratiekamp, óf ze stierven in de gaskamer. De gaskamer was voor veel Joden het lot. De gevangenen werden verteld zich uit te kleden voordat ze de gaskamers in moesten gaan. Er werd tegen ze gezegd dat ze onder de douche gingen. Hierna werden ze de gaskamers in geleid en vermoord. Een gruwelijke daad!

Joden op weg naar de gaskamer...

Een gaskamer...

De verbrandingsovens waar de lijken na de gaskamers werden verbrand...

Twee verhalen van overlevenden...

Ze tatoeëerden mij en ze zeiden dat dat voortaan mijn naam was.

Mijn naam was A-5143. Je naam was dus een nummer.

Ik voelde me net alsof ik een dier was.

Ik schaamde me toen ze mijn hoofd kaal schoren en ons bevelen onze kleren uit te doen. Ik wenste dat de grond onder mij zich zou openen en me op zou slokken.

Geschreven door Lilly Malnick

Ze namen ons mee naar een doucheruimte. Ze zeiden dat we onze schoenen en kleren uit moesten doen. Het bleek dat de douches in werkelijkheid het gas moesten verspreiden. Ik weet alleen nog dat het donker was en dat de Duitsers erg nerveus waren, en dat toen het gas niet werkte ze erg boos werden en begonnen te schreeuwen "Dit is nog nooit gebeurd".

De blokoudste keek naar ons en begon te schreeuwen "Hoe kan dit gebeuren?"

Waarom zijn jullie weer terug? Jullie horen niet meer terug te komen!"

Ik denk dat dit de enige keer was dat het gas niet werkte in Auschwitz.

Geschreven door Alice Lok

Bewaking van de concentratiekampen

De kampen werden bewaakt door de SS.

Maar veel bewakers werden ook uit de omgeving gerekruteerd (= *geronseld, gevraagd*). Deze bewakers moesten de wachttorens bemannen en alle gevangenen die probeerden te ontsnappen neerschieten.

Concentratiekampen werden vanuit wachttorens goed bewaakt!

De SS-officieren die het kamp leidden maakten gebruik van een aantal gevangenen om hen te helpen bij de selectie van de nieuw aangekomen gevangenen. Deze gevangenen noemden ze de Kapo's (kampoudsten).

Deze vertrouwelingen konden aan hun opvallende gestreepte uniformen herkend worden. Zo vertelden veel overlevenden uit Auschwitz dat zij geholpen zijn door de vertrouwelingen, die hen vertelden dat ze zich ouder moesten voordoen, of moesten zeggen dat ze een bepaald beroep hadden.

Door deze vorm van verzet wisten de vertrouwelingen enkele levens te redden.

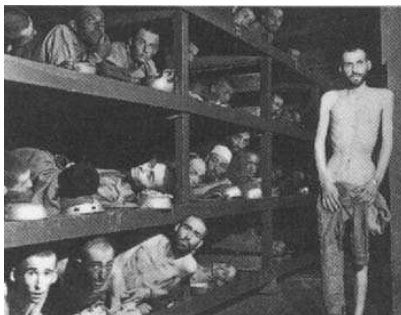
Bevrijd, maar geschokt...

Op 27 januari 1945 bereikten de Russische troepen eindelijk het concentratiekamp Auschwitz. Ze waren geschokt door wat ze daar aantroffen.

Een handvol halfdode gevangenen was nog aanwezig, maar voor de rest vonden de Russen slechts een verlaten kamp, met lege barakken en stapels lichamen.

In de haast probeerden de Duitsers nog te vernietigen wat er te vernietigen was van hun gruweldaden. Maar dat lukte niet helemaal. Zo werden door de Russen nog half vernietigde crematoria (= *verbrandingsovens*) aangetroffen.

Omdat er in die tijd haast geen radio en tv was, wisten de mensen niet wat er allemaal gebeurde in de kampen. Pas na de bevrijding kwamen de gruwelijkheden die in de kampen waren gebeurd aan het licht.

Het kamp Auschwitz

Auschwitz was een van de vele concentratiekampen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Nazi's werden ingericht.

Mensen die hier gevangen werden gehouden kwamen om van de honger, door de slechte behandeling die ze kregen of omdat ze te hard moesten werken.

Heel veel Joden werden er enkel heen gestuurd om er ter dood gebracht te worden. Dit concentratiekamp was duidelijk een *vernietigingskamp*.

Locatie Auschwitz-Birkenau

Auschwitz is wel een van de meest beruchte concentratiekampen uit de Tweede Wereldoorlog. Eigenlijk moet ik zeggen: Auschwitz-Birkenau.

Omdat het kamp in Auschwitz te klein werd, bouwden de Duitsers in Birkenau (vlakbij het plaatsje Auschwitz) een tweede kamp: Birkenau (ook wel Auschwitz II genoemd).

Birkenau kende twee gedeelten. Birkenau I werd het eerste in gebruik genomen. Het was een stenen gebouw. Later werden de daar reeds bestaande paardenstallen omgebouwd tot Birkenau II.

In goederenwagons werden de Joden binnengebracht in het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau.

Auschwitz werd in 1940 geopend in Polen. Het was toen door Duitsland bezet.

Dit Poolse plaatsje heette eigenlijk: *Oświęcim*.

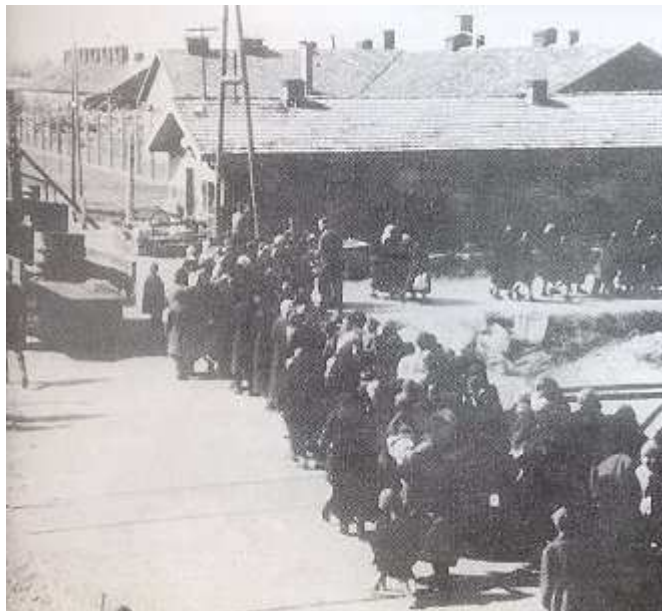
De Duitsers verbasterden die naam tot 'Auschwitz'.

Op deze plaats stonden al barakken van het Poolse leger. In het begin werden er alleen 'politieke gevangenen' heen gestuurd. Maar later ook Russische krijgsgevangenen en Joden.

Oświęcim

Bij aankomst

Nadat de meeste gevangenen in overvolle veewagens naar Auschwitz of Birkenau waren gebracht, werden ze bij aankomst door schreeuwende SS-officieren het perron opgejaagd. Slechts 20% van de mensen die aankwamen werd geschikt bevonden om te werken. De rest werd meteen vermoord in de gaskamers.

Een lange rij mensen, voornamelijk vrouwen en kinderen, wordt afgevoerd naar de gaskamers. Ze zouden gaan douchen, werd hen verteld!

Na de selectie werden de mensen die niet meteen naar de gaskamers geleid werden in een 'nummer' veranderd. Al deze gevangenen moesten zich uitkleden en hun kleren met hun bezittingen in een papieren zak doen.

Daarna werden ze helemaal kaal geschoren. Ze werden in een groot douchelokaal gedreven om zich te wassen met water dat vaak opzettelijk te koud of te warm was.

Gevangeniskleding uit Auschwitz
Bij het geven van kleding en
schoenen werd er niet op gelet of
alles wel paste.

Na het douchen kregen ze gevangeniskleding.
Daarna werden hun persoonlijke gegevens opgeschreven, en kregen ze een nummer. Dat nummer werd op hun kleding genaaid.
Vanaf 1941 kregen de meeste gevangenen hun nummer op hun linker arm getatoeëerd. Auschwitz was het enige kamp waar dit werd gedaan (nummers tatoeëren).

In het 'werkkamp' Auschwitz

De concentratiekampen werden vanaf het begin door de Duitsers betiteld als 'werkkampen'.

Maar het was helemaal niet hun doel om op een makkelijke manier aan goede werkkrachten te komen! Want dan hadden ze de gevangenen wel beter te eten gegeven, minder hard laten werken, en voor goed gereedschap gezorgd.

Het belangrijkste doel was om hen op te sluiten, te gebruiken (werken) en later te vermoorden!

Rantsoen van één dag (meestal minder)

Ontbijt:

Halve liter koffie/thee

Lunch:

$\frac{3}{4}$ liter aardappelsoep/koolsoep

Avondeten:

300 gram brood

25 gram boter

25 gram worst/kaas

theelepeltje jam

In Auschwitz waren veel gevangenen zo erg ondervoed, dat ze van honger omkwamen. Ze hadden voortdurend last van koorts en diarree, omdat ze geen weerstand meer hadden tegen ziektes. Voor de gevangenen was het van het grootste belang niet ziek te worden, zodat ze konden blijven werken. Iemand die erg ziek werd of gewond raakte werd ofwel afgevoerd naar de gaskamer, of werd opgenomen in de ziekenbarak. Soms werden ze daar behandeld, maar er bestond ook grote kans dat ze gebruikt werden voor allerlei *medische experimenten* (proeven). Dokter Mengele voerde hier veel experimenten uit met mensen, vooral met tweelingen.

De kampcommandanten van Auschwitz

Zoals alle concentratiekampen werden de kampen in Auschwitz ook door de SS geleid. De kampcommandanten waren respectievelijk:

- *Rudolf Höss* (mei 1940 – november 1943)
- *Arthur Liebehenschel* (november 1943 – mei 1944)
- *Richard Baer* (mei 1944 – januari 1945)

Rudolf Höss

Höss werd in 1947 voor de ingang van het crematorium van Auschwitz I opgehangen aan een galg die uitzicht bood over de resten van het crematorium. Hij was verantwoordelijk voor de experimenten met blauwzuurgas (ook wel 'Zyklon B' genoemd) om gevangenen te vergassen.

Toen de proeven waren afgerond, werden ook elders in Polen vernietigingskampen gebouwd waar Joden massaal werden vergast en verbrand, zoals in: *Sobibor, Belzec, Chelmno en Majdanek*.

Muziek in het kamp

Hoe luguber het ook klinkt, in vrijwel alle concentratie- en vernietigingskampen speelde muziek een bijzondere, maar toch overwegend macabere (griezelige) rol. Er werden vrolijke marsen gespeeld terwijl de afgebeulde gevangenen, hun uitgeputte of al dode kameraden tussen zich in, stram langs het kamporkest marcheerden.

Maar ook was er bijvoorbeeld de 'begeleidingsmuziek' tijdens de tocht naar de galg of bij het uitdelen van lijfstraffen.

Op zondagen werd vaak opgetreden (op de appelplaats of in de woonblokken) voor zowel de gevangenen als de kampleiding.

Vele kampen hadden ook hun eigen 'huislied'.

In opdracht van de SS ontstond in december 1940 in het bij het Poolse stadje Oświęcim gelegen kampcomplex van Auschwitz het eerste uit gevangenen samengestelde 'orkest'.

De leden van een orkest hadden het belangrijke voordeel dat zij eigenlijk vrij waren gesteld van zwaar werk. Ze waren vaak beter gehuisvest en kregen beter te eten dan de overige gevangenen. Maar vooral konden zij daardoor voorlopig de gevreesde selecties ontlopen. Musiceren betekende overleven.

Het Auschwitz-orkest speelt in 1940 in Oswiecim.

Muziek maken betekende vaak overleven.

De waarheid verduisteren (= verbergen)

Toen de Nazi's eenmaal zagen dat ze de oorlog zouden gaan verliezen, probeerden ze voor de buitenwereld te verbergen wat er precies gebeurd was in de concentratiekampen. Toen de Russen in januari 1945 Auschwitz naderden, begonnen de Nazi's documenten te verbranden, gaskamers en crematoria (verbrandingsovens) op te blazen, en ander bewijsmateriaal te vernietigen. De opmars van de Russen verliep echter zó snel, dat ze niet alles konden uitwissen.

Een opgeblazen crematorium in Auschwitz-Birkenau

Toen het Russische leger Auschwitz bevrijdde, troffen ze 7600 gevangenen aan die de verschrikkingen van het kamp hadden overleefd.

Toen kwam de waarheid van de gaskamers aan het licht.

Overal lagen stapels lijken en half verbrande documenten waar de gruwelijkheden in stonden. De wereld luisterde vol *ongeloof* en *verbijstering* naar de verhalen van de overlevenden.

In het Staatsmuseum in Auschwitz liggen stapels kleren, schoenen, brillen en andere bezittingen die de nazi's niet meer hebben kunnen verbranden voordat de Russische soldaten het kamp bevrijdden. Aan de spullen kun je zien dat de nazi's niet alleen volwassen mannen en vrouwen, maar ook vele talloze kinderen hebben vermoord. Niet alleen in Auschwitz, maar óók in andere kampen!

Kinderen in het concentratiekamp Auschwitz
(USHMM archieven)

Hoofdstuk 8 – De Hongerwinter

Noot: 'Hoofdstuk 7 – Het Verzet' staat alleen in het werkboek.

Toen de nood na de jaarwisseling 1944/1945 steeds groter werd, trok de bevolking eropuit om eten te halen. Met fietsen, handkarren of kinderwagens gingen naar schatting 50.000 mensen per dag 'de boer op'. Op de vaak dagenlange tochten werd overnacht waar mogelijk was: in wachtkamers, cafés en schuren. In de grote steden werd de situatie met de dag nijpender. Zo moesten bakkerskarren en andere voedseltransporten door politieagenten begeleid worden om overvallen te voorkomen. Honger en kou hadden hun weerslag op het maatschappelijk leven. Wie louter van zijn hongerrantsoen moest rondkomen, was nauwelijks tot enige arbeid in staat. Scholen moesten door gebrek aan brandstof hun deuren steeds vaker gesloten houden. Vanaf februari 1945, toen er niet langer sprake was van honger, maar van regelrechte hongersnood, werd op alles wat maar eetbaar was de hand gelegd. Suikerbieten en tulpenbollen stonden op het menu. Honden en katten waren hun leven niet meer veilig. (...) Voor velen kwam de hulp van Zweden en de geallieerde voedseldroppings te laat.

(Uit: Nederland en de Tweede Wereldoorlog; uitg.:Waanders i.s.m. NIOD, p. 1095)

(Onderstaande informatie komt van de website van het verzetsmuseum Amsterdam)

Ondervoeding.

Er wordt van alles geprobeerd om de hongersnood te bestrijden. De gezamenlijke kerken brengen 50.000 ondervoede stadskinderen onder in Noord- en Oost-Nederland.

(Deze foto is heel beroemd geworden. Het jongetje heeft de hongerwinter overleefd!)

De voedingswaarde van het dagrantsoen (hoeveelheid voedsel per dag voor één persoon) dat je 'op de bon' kunt kopen daalt steeds verder. In december is het 550 calorieën.

In februari 1945 nog maar 340. (Mensen die tegenwoordig af willen vallen eten soms maar 1.000 calorieën. Dat is al heel weinig!)

Er zijn kaarten waarmee de meest ondervoede stadsbewoners extra voedsel kunnen krijgen.

(Een hongerpapkaart die in het Verzetsmuseum is te zien.)

Tulpenbollen en suikerbiet.

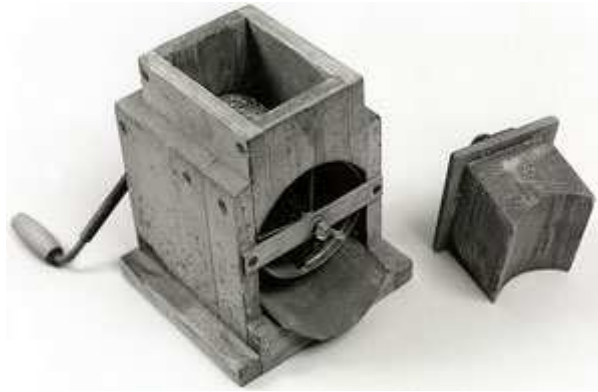
Tulpenbollen staan op het menu! De tulpenbol is een bloembol maar niet giftig, zoals veel andere bollen. Tulpenbollen zijn niet lekker maar (gelukkig) wel erg voedzaam. Met een beetje creativiteit kun je er aardige gerechten mee maken.

(Flessen met olie en tulpenbollen staan in het keukentje op de plank (Verzetsmuseum Amsterdam).)

Suikerbiet

Onder normale omstandigheden zijn suikerbieten veevoer of het wordt gebruikt om suiker van te maken. Tijdens de hongerwinter worden ze door mensen gegeten. Suikerbieten zijn nog wel te eten omdat ze zoetig zijn. Er worden allerlei recepten voor bedacht. Omdat suikerbieten vaak keihard zijn worden speciale raspers gemaakt.

Suikerbietenrasp

Recepten voor Tulpenbollen:

TULPENBOLLEN ALS VOEDSEL.

Hoog voedselgehalte, hooger dan van aardappelen.

Recepten:

- Stamppot:** 2 kg tulpenbollen, 2 kg aardappelen, 4 kg roode kool. Bollen afzonderlijk koken. De aardappelen met de roode kool gaer koken, daarna de stamppot met bollen afmaken en met weinig zout en specerijen op smaak brengen.
- 2e. **Stamppot:** 2 kg schoongemaakte bollen en 1½ kg zuurkool. Bollen en zuurkool gelijktijdig gaarkoken, daarna met zout en specerijen afmaken.
- 3e. **Soep** : 2 kg bollen schoonmaken en gaarkoken, water afgieten, daarna zeven en met 5-1 water verdunnen, soepgroenten bijvoegen en daarna op smaak brengen met zout, specerijen en soeppaste.
- Gebakken tulpenbollen:** als uien snipperen, in de frituur licht bruin bakken. Bindingskracht is gelijk aan die van aardappelen.
- 5e. **Pannekooken:** de tulpen koken in water, afgieten, stampen en met meel tot beslag vermengen.
- Een middel voor degenen, die niet van de zoete kastanjesmaak der tulpen houden, is:** de bollen voor het gebruik gedurende 24 uur in koud water zetten.
- 7e. **Bindmiddel:** wordt op dezelfde wijze gemaakt als bindmiddel van aardappelen.

Bewaring:

Noodkachels.

Er is een groot gebrek aan brandstof. In november 1944 wordt alle gas en elektriciteit afgesloten. Er worden noodkachels gemaakt.

Niet alleen honger in de hongerwinter, maar ook kou. Er is een groot gebrek aan brandstof, vooral in Noord- en Zuid-Holland en Utrecht. In november 1944 wordt alle gas en elektriciteit afgesloten. Mensen gaan alles doen om het warm te krijgen. Ze kappen bomen, slopen leegstaande huizen op zoek naar brandhout. Zelfs de houten blokjes tussen de tramrails worden losgewrikt en mee naar huis genomen! Dit mag natuurlijk allemaal niet. Maar daar heeft men maling aan.

Om te stoken heb je allesbranders nodig. Als je die niet hebt maak je hem zelf. Zulke noodkachels worden gebruikt voor alles wat brandbaar is. En om op te koken. Sommige kacheltjes zijn gemaakt van koekblikken en stukken buis. Er worden ook noodkachels verkocht, bijvoorbeeld door De Bijenkorf in Amsterdam.

(Noodkachels met kachelpook, borstel, kachelpoets. Collectie Verzetsmuseum.)

Hoofdstuk 9 – De NSB

De NSB (Nationaal Socialistische Beweging) wordt opgericht in 1931. In Nederland is net als in andere landen veel werkloosheid en armoede. De aanhangers van de NSB hopen op een betere toekomst met één sterke partij en één leider. Mussert is de leider.

In 1935 haalt de NSB bij de verkiezingen bijna 8%. In 1937 blijft daar nog maar de helft van over. Na de Duitse inval zijn er geen verkiezingen meer omdat de democratie is afgeschaft.

Logo NSB

De NSB mag van de Duitsers als enige politieke partij blijven bestaan. De Duitse bezetter heeft niet zo'n hoge pet op van de NSB. Vooral omdat de meeste Nederlanders de NSB'ers verachten. Door steun van de NSB wordt de bezetter niet populairder. Een korte tijd is er nog een andere 'partij' waar je je bij aan kunt sluiten: De Nederlandse Unie. De Unie mag van de Duitsers een tijdje bestaan omdat de leiders van de Unie zeggen dat ze met de Duitsers willen samenwerken. Als dat de Duitse bezetters te weinig oplevert wordt ook de Unie verboden.

Met posters probeert de NSB de Nederlanders te overtuigen.

Jeugdstorm

In navolging van de Hitlerjeugd in Duitsland heeft de NSB ook een eigen 'jeugdclub': de jeugdstorm. Daar worden de kinderen (bijna allemaal van NSB-ouders) opgevoed tot ware nationaal-socialisten en aanhangers van Mussert (en Hitler natuurlijk).

Stormers zijn leden van de Jeugdstorm, de jeugdbeweging van de NSB.

Joodse kinderen mogen geen lid worden.

Leden haken af eind 1944

Er worden steeds meer mensen lid van de NSB. In 1943 zijn er 100.000 leden. Na september 1944 stort de partij in; want de bevrijding lijkt nabij. Het is dan niet handig om lid te zijn van de NSB. NSB'ers zijn voor de andere Nederlanders landverraders.

Na de bevrijding

Na de oorlog zijn veel NSB'ers opgepakt en gestraft voor het samenwerken met de vijand. 154 NSB-leden worden ter dood veroordeeld. In 110 gevallen is de doodstraf omgezet in levenslang. Mussert wordt op 7 mei 1946 gefusilleerd.

Mussert op 7 mei 1945 gearresteerd.

Jeugdstorm.

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst! In Duitsland is een strak georganiseerde organisatie, de *Hitlerjugend* (Hitlerjeugd). Bijna iedereen is (verplicht) lid; je wordt er door je omgeving toe gedwongen. De Duitse jeugd wordt helemaal opgevoed om Hitler te bewonderen en te gehoorzamen: thuis, op school en in de Hitlerjeugd. Jongens gaan naar de *Hitlerjugend*, meisjes naar de *Bund Deutscher Mädel*.

Voor de Nederlandse jongeren richt de NSB ook zo iets op: de Nationale Jeugdstorm (NJS). Jongens en meisjes van 10 tot 18 jaar mogen er lid van worden. Het is dus niet verplicht.

Je moet wel Nederlander zijn en je mag niet joods zijn. Sport in groepsverband is heel belangrijk. De leden noemden zich meeuwen en meeuwkes (10-13 jaar) en stormers en stormsters (14-17 jaar). De jongens en meisjes zitten in gescheiden groepen. Hun blad heet de *Stormmeew*.

Kinderen van NSB'ers

Bijna alle leden van de Jeugdstorm zijn kinderen van NSB'ers. Voor de Duitse inval heeft de Jeugdstorm ongeveer 2.000 leden. Tijdens de bezetting worden dat er ruim 12.000.

Propaganda

De Jeugdstorm is ook een mooi onderwerp voor de propaganda. Er verschijnen boeken als 'Moeder, vertel nog eens wat over Adolf Hitler!' Zo leert de Nederlandse jeugd over het nationaal-socialisme. Een goed kind houdt van Hitler.

De Weerbaarheidsafdeling (WA), het 'leger' van de NSB.

De NSB is de Nationaal Socialistische Beweging. Het is de enige partij in Nederland die de kant van de nazi's kiest. De NSB heeft eigen 'soldaten': de Weerafdeling (WA). Ze zien er met hun zwarte uniformen dreigend uit. Ze worden ook zwarthemden genoemd. De WA is in 1932 opgericht om NSB-colporteurs te beschermen. Colporteurs zijn straatkrantverkopers. Deze colporteurs verkopen op straat de NSB-krant Volk en Vaderland. Ook houden de WA-mannen de orde bij NSB-bijeenkomsten.

Oproep om ook bij de WA te gaan en het volk te dienen.

In 1933 verbiedt de Nederlandse regering het dragen van een uniform. In 1935 dreigt een totaal verbod voor eigen legertjes. Daarom heft de NSB de WA op. De Duitse inval in 1940 is voor de NSB en de WA een soort bevrijding. De democratie wordt afgeschaft, maar welke partij mag blijven bestaan? Juist, de NSB. De WA'ers mogen weer trots marcheren, met hun grote zwarte petten en glimmende laarzen.

Samenwerking met de nazi's? De NSB zit iedereen in de weg.

De NSB wil graag samenwerken met de Duitse bezetters. De Duitsers zien dat niet zo zitten. Ze hebben niet zo'n hoge pet op van de Nederlandse nationaal-socialisten. Zij zien namelijk dat de meeste Nederlanders een grote hekel hebben aan die NSB. De Duitsers willen graag populairder worden bij het Nederlandse volk. Maar daarvoor hebben ze dus niet veel aan de NSB. De Duitse bezetters gebruiken de NSB als hulpjongens. Pas in december 1942 mag Mussert zich van Hitler 'Leider van het Nederlandse volk' noemen. Maar echte macht krijgt hij niet.

Anton Mussert

Anton Mussert, leider van de Nationaal Socialistische Beweging, wordt 'leider van het Nederlandse volk' onder leiding van Hitler. Nationaal-socialisten zijn tegen vrijheid en democratie. Wanneer er allemaal verschillende partijen zijn met hun eigen ideeën dan krijg je maar chaos. Het volk moet worden geleid door één partij (vaak 'beweging' genoemd) en één leider. In Duitsland is dat Hitler, in Italië Mussolini, in Spanje Franco, en in Nederland wordt het Anton Mussert. Hij richt de Nederlandse Nationaal Socialistische Beweging (NSB) in december 1931 in Utrecht op.

Mussert brengt de Hou Zee! groet.

Antisemitisch

Mussert schrijft een programma voor de partij. Hij is aanvankelijk nog Oranjegezind (= voor het koningshuis) en niet antisemitisch (= tegen de joden). De meeste NSB-aanhangers waren wel tegen de joden. Mussert wordt langzaam maar zeker zelf ook steeds antisemitischer.

Zedelijk welzijn

De organisatie van de NSB baseert Mussert op het zogenaamde 'leidend beginsel'. Hij schrijft:

'Voor het zedelijk en lichamelijk welzijn van een volk is nodig een krachtig staatsbestuur, zelfrespect van de natie, tucht, orde, solidariteit van alle bevolkingsgroepen en het voorgaan van het algemeen (nationaal belang) boven het groepsbelang en van het groepsbelang boven het persoonlijk belang'.

De Duitse nazi's zeiden het heel kort: 'Jij bent niets, je volk is alles'.

Hitler achterna

Musserts doel is het zogeheten 'Groot-Nederland': Nederland en Vlaanderen. De Duitsers zien dat helemaal niet zitten. Die willen Nederland op laten gaan in het grote Germaanse Rijk (Hitlers 'Derde Rijk'). Bij de verkiezingen in 1935 haalt de NSB veel stemmen (8%). Mussert steunt nu duidelijk Adolf Hitler en Mussolini, de Italiaanse leider. Zeker na zijn bezoek in 1936 aan Hitler. In zijn toespraken maakt Mussert steeds meer antisemitische opmerkingen.

Dan komen de verkiezingen van 1937, en de NSB verliest veel stemmen. Mussert reageert teleurgesteld: *'Het Nederlandse volk wil ons niet; des te erger voor dat volk. Wij gaan door!'*

Als in 1938 Nazi-Duitsland Oostenrijk binnenvalt, noemt Mussert dit een 'bevrijding'. In 1938 bezet Hitler het Sudetenland (nu onderdeel van Tsjechië). Mussert: *'een overwinning van de vrede en een daad van gerechtigheid'*.

In 1939 valt Duitsland Polen binnen. Frankrijk en Engeland verklaren Duitsland de oorlog. De Tweede Wereldoorlog is een feit. Mussert is nu zover dat hij, net als Hitler, de joden van dit alles de schuld geeft.

Waarom lid van de NSB?

De meeste Nederlanders haten de NSB. Toch zijn er ook mensen voor. Waarom eigenlijk?

Hieronder staan enkele uitspraken:

*'Er was grote armoede en verdeeldheid in ons land.
De NSB keerde zich tegen die schijndemocratie.'*

*'Het was de daadkracht die me aantrok;
het zingen en marcheren; en dat saamhorigheidsgevoel.'*

*'Ik vond het indrukwekkend dat Hitler van een land met
miljoenen werklozen een welvarend land had gemaakt.'*

*'Ik zag nog maar één keuze: het nationaal-socialisme
of de chaos van het communisme.'*

*'We konden van onze winkel niet leven, en de NSB beweerde
dat het voor de middenstanders beter zou worden.'*

*'Met Duitsland aan de macht, gaf het NSB-lidmaatschap
goede mogelijkheden om carrière te maken.'*

*'Door het leiderschap konden we bouwen aan een volksgemeenschap.
Waar velen moeten beslissen, wordt niets beslist en komt steeds
het eigenbelang om de hoek kijken.'*

Hoofdstuk 10 – De Bevrijding / D-Day

De informatie die je gaat lezen komt van de website van Kees de Brouwer en is te vinden op:
http://members.home.nl/keesdebrouwer/wereldoorlog_II/08_de_bevrijding.htm

De bevrijding aan het westfront

Nazi-Duitsland leek aan het begin van de oorlog oppermachtig.

Heel veel mensen dachten dat Nazi-Duitsland door niemand verslagen kon worden.

Op 6 juni 1944 komt daar verandering in!

Aan het westfront vallen dan de tegenstanders van Nazi-Duitsland aan (onder leiding van de Amerikanen, de Engelsen en de Canadezen). Zo'n massale aanval noemen we een invasie.

Normandië

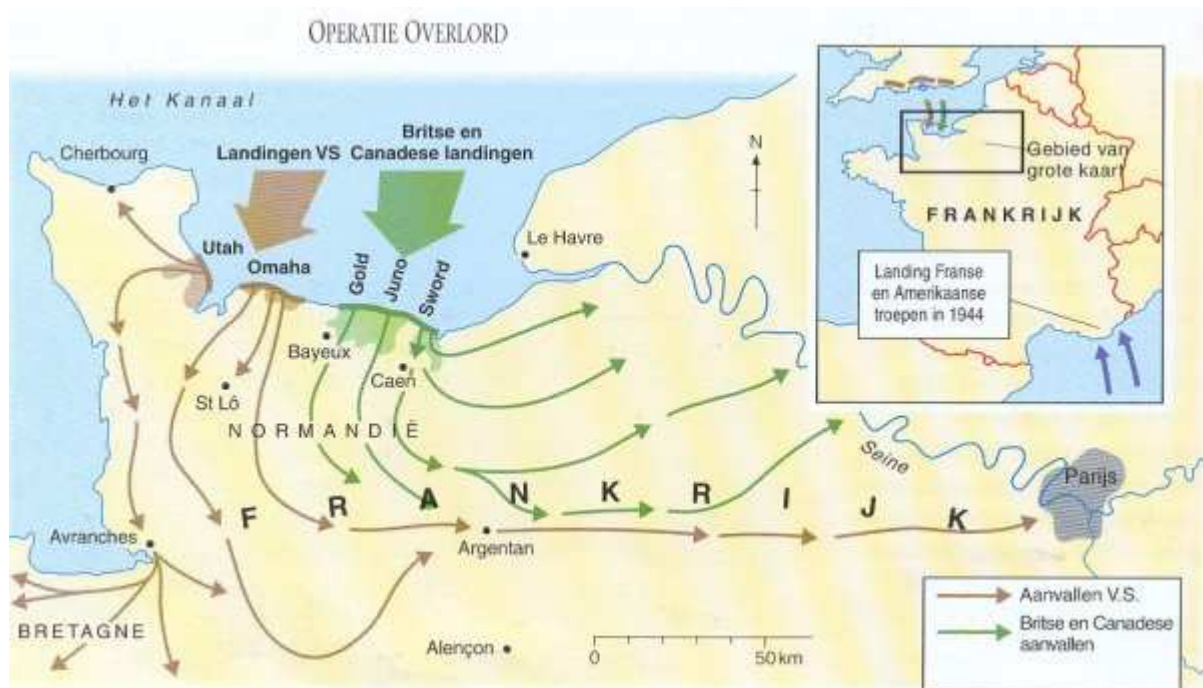
Heel veel soldaten komen in Normandië voor het eerst aan land.

Dat is in noordwest Frankrijk: zie het kaartje hieronder.

Zorgvuldige voorbereidingen, moedige gevechten en de verspreiding van verkeerde informatie (de Duitsers dachten namelijk dat de invasie bij Calais zou plaats vinden, en niet in Normandië), maakten de invasie tot een succes!

De invasie kreeg de naam 'Operatie Overlord'.

De dagen na de invasie kwamen nog duizenden andere geallieerde soldaten aan land.

De Duitsers hadden verkeerde informatie gekregen over de plaats van deze invasie (inval) en waren erg verrast. Deze dag werd "D-day" genoemd. (*Decision-day* = beslissingsdag).

Honderden Engelse en Amerikaanse schepen voeren toen naar de kust van Normandië: dat is een gebied aan de westkust van Frankrijk.

Vanaf grote schepen werden tanks aan wal gezet. Schepen beschoten Duitse 'bunkers' vanaf zee. Vliegtuigen namen de Duitse soldaten onder vuur.

← ↑ Invasie in Normandië door Geallieerde troepen

De Duitsers waren volledig verrast. Ze wilden hun tanks gebruiken. Maar daarvoor hadden ze de toestemming nodig van Hitler. Maar die sliep nog toen de invasie begon. En niemand durfde hem wakker te maken!
Toen Hitler eindelijk toestemming gaf, was het te laat! De Geallieerden hadden toen al een groot deel van Normandië in handen.
Al snel werden de Duitsers in Frankrijk teruggedreven.
Daarna rukten de geallieerde troepen verder naar België, Nederland en Duitsland.
In september 1944 hadden de Geallieerden Noord-Frankrijk, België en Zuid-Nederland (tot de grote rivieren) veroverd.

Hoe verder na die eerste invasie?

Er waren nu twee opvattingen over het voortzetten van de strijd:

- 1/ De Amerikanen wilden Duitsland over een breed front aanvallen.
- 2/ De Engelse Veldmaarschalk Montgomery wilde door Nederland naar het IJsselmeer oprukken en vervolgens naar het oosten Duitsland binnen trekken. Op deze manier zouden de Duitse troepen in West-Nederland geïsoleerd worden en bovendien werd zo om de zwaar verdedigde 'Siegfriedlinie' heen getrokken.

Operatie Market Garden

Na vele discussies kreeg Montgomery toestemming om zijn plan, genaamd 'Operatie Market Garden', uit te voeren.

Deze operatie had een twee bedoelingen:

- 1- Het bezetten van de bruggen over de grote rivieren (Market),
 - 2- en het laten doorstoten van de Amerikaanse en Canadese bevrijders (Garden).
- Dit alles om Nederland vóór de winter van 1944-1945 te bevrijden van de Duitse bezetter.

Harde strijd werd geleverd bij deze '*Slag om Arnhem*'.

Door allerlei oorzaken verliep de 'Operatie Market Garden' niet zoals gepland:

- Slechte radioverbindingen verhinderden een goede communicatie, vooral bij Arnhem.
- Door slecht weer konden de nodige versterkingen en voorraden niet op tijd worden afgeworpen.

- De aanwezigheid van twee SS divisies op de Veluwe werd de Britse troepen bij Arnhem fataal.
Uiteindelijk werd het gestelde doel niet bereikt (Nederland in 1944 helemaal heroverd te hebben).
De brug bij Arnhem werd niet veroverd en daardoor kon de opmars naar Duitsland niet plaatsvinden.
Wel werd Zuid-Nederland bevrijd.
De rest van Nederland moest nog tot het volgende jaar, 1945, op de bevrijding wachten.

De bevrijding aan het oostfront

Aan het oostfront versloeg het Russische leger bij de 'Slag om Stalingrad' voor het eerst een groot Duits leger. Dit was een keerpunt in de oorlog. Na deze slag konden de Russen de Duitsers langzaam maar zeker terugdringen. Ze rukten op richting Duitland.

In de zomer van 1944 hadden de Russen de grens van het Duitse Rijk bereikt. Van daaruit stootten ze verder door, tot ze op 2 mei 1945 het Rijksdaggebouw innamen (foto hieronder).

Het hijsen van de Sovjetvlag op het Rijksdaggebouw
(fotograaf: Jevgeni Chaldej)

De bevrijding van Nederland

In London, waar koningin Wilhelmina met haar regering zat, werd opgeroepen tot een spoorwegstaking. Als er geen treinen meer reden, konden er ook geen extra Duitse soldaten naar Nederland toe.

Maar... de bevrijding van Nederland ging niet goed. Alleen het zuiden van Nederland werd bevrijd. De Duitsers hielden stand bij de rivieren.

Nederland boven de grote rivieren (het gestreepte gedeelte) werd dus nog bezet.

De Duitsers waren woedend over de spoorwegstaking. Er werd besloten dat er helemaal geen treinen meer zouden rijden. Dit betekende vooral honger in de grote steden.

Bevrijdingsdag

Op 5 mei 1945 werd ook het noorden van Nederland bevrijd.

HET PAROOL

EXTRA BULLETIN NO. 1

NEDERLAND BEVRIJD.

Amsterdam, Zaterdag 5 Mei, 6 uur 's ochtends

Het geheele Noordelijke Duitse leger heeft de wapens neergelegd en zich overgegeven aan veldmaarschalk Montgomery. Dit betekent de capitulatie van den vijand in Nederland, Noord-Duitsland, Denemarken en Helgoland. Alleen in Noorwegen, Noordelijk Oostenrijk en Tsjechooslowakije wordt voortloepig nog doorgevochten. De capitulatie gaat hedenmorgen om acht uur in; op dat tijdstip aanvaarden de Canadeesche tanks langs waterlinie en Grebbelinie hun zegetocht naar de kust. Binnen enkele uren kunnen wij de eerste geallieerde soldaten in de hoofdstad verwachten.

Wij zijn vrij! Leve Nederland!

De krant van zaterdag, 5 mei 1945

Sindsdien wordt 5 mei als Bevrijdingsdag gevierd!

De Geallieerden werden als helden ontvangen. Iedereen was op straat en vierde feest.

De Amerikanen deelden sigaretten, chocola en kauwgum uit.
Ieder jaar vieren we de bevrijding nog steeds op 5 mei.
Nederland was dan eindelijk helemaal vrij! In hotel 'De Wereld' in Wageningen
ondertekende Duitsland de *capitulatie* (= overgave) op 6 mei 1945.
Op 7 mei werd de definitieve capitulatie ondertekend in het hoofdkwartier in Reims
(Frankrijk).

op weg naar de Rijnbrug in Arnhem stuitten de Airbornes op sterke Duitse tegenstand